

FOR OURSELVES

Το Δικαίωμα στην Απλησία

Θέσεις σχετικά με την πρακτική
αναγκαιότητα του να απαιτείς τα πάντα

1

Η απληστία, στην πλήρη της έννοια, είναι η μοναδική δυνατή βάση της κομμουνιστικής κοινωνίας.

2

Οι παρούσες μορφές απληστίας διαλύονται, εντέλει, διότι αποδεικνύονται ελλιπώς άπληστες.

3

Η καταστολή του εγωισμού δεν μπορεί ποτέ να επιτύχει απολύτως, παρά μόνον ως καταστροφή της ανθρώπινης υποκειμενικότητας, του αφανισμού του ανθρώπινου είδους καθεαυτού, διότι ο εγωισμός είναι μια ουσιώδης στιγμή της ανθρώπινης υποκειμενικότητας. Η καταστολή του σημαίνει απλώς πως ο εγωισμός επανέρχεται με μια κρυμμένη, δόλια μορφή. Εάν δεν μπορεί να επιδειχτεί φανερά, στην ανοιχτή αγορά, θα βρει ή θα δημιουργήσει για τον εαυτό του μια μαύρη αγορά. Εάν δεν γίνεται ανεκτός σε διάφανες σχέσεις, το καταπιεσμένο εγώ θα σχιστεί στα δύο' σε ένα αναπαριστώμενο εγώ, μια προσωπική οργάνωση φαινομενικότητων, μια persona, και σ' αυτό που φέρεται δουλοπρεπώς και δολοπλοκεί πίσω από τον θωρακισμένο χαρακτήρα. Η κατάπνιξη του εγωισμού, αντίθετα προς τις επιταγές, κάθε αποκαλούμενου "κομμουνιστή" (αντίθετου προς τους Μαρξ και Ένγκελς), από τον Λένιν ίσαμε τον Μάο, δεν μπορεί ποτέ να είναι η βάση της κομμουνιστικής κοινωνίας.

Επιπλέον, η αυταρχική, κατασταλτική, εκδοχή του "κομμουνισμού" κάνει ακριβώς όλη την ουσία. Της λείπει η εγκυρότητα, το κύρος, της εγωιστικής στιγμής. Τούτο αληθεύει ακόμα και στην ανεστραμμένη μορφή, στην οποία αναδύεται από μίαν εμμενή κριτική της αλτρουιστικής ιδεολογίας: εάν πεθάνω, ο κόσμος πεθαίνει για μένα. Δίχως ζωή, δεν μπορώ να αγαπήσω τον άλλον. Εντούτοις, αυτό που κάνει στη "θεωρία" - ήτοι, στις ιδεολογικές της αναπαραστάσεις - το διατηρεί αδιαμφισβήτητη στην πρακτική, και μάλιστα με τη βοήθεια ακριβώς αυτής της ιδεολογίας: η πραγματική της βάση είναι ο εγωισμός της κρατικο-καπιταλιστικής γραφειοκρατίας. Αυτή η ιδεολογία της αυτοθυσίας υπηρετεί θαυμάσια το εγχείρημα του να εξαχθεί η υπερ-εργασία από το προλεταριάτο.

Η αληθινή άρνηση του στενού εγωισμού είναι ένα ζήτημα ξεπεράσματος, υπέρβασης (Aufhebung), είναι ζήτημα μετάβασης από μία στενή σε μία ποιοτικώς διευρυμένη μορφή εγωισμού. Η πρωταρχική αυτο-επέκταση του εγωισμού ήταν πανομοιότυπα ο θάνατος της πρωτόγονης κοινότητας. Αλλά, η περαιτέρω αυτο-επέκτασή του θα αυτοδιαχυθεί εκ νέου μέσα σε μια κοινότητα. Μόνον όταν η απληστία αρχίσει επιτέλους (ή μάλλον, και πάλι) να γνέφει προς την κατεύθυνση της κοινότητας, θα ακολουθηθεί η κατεύθυνση αυτή. Εδώ, η παλαιά χριστιανική αλήθεια πως καμία γήινη δύναμη δεν μπορεί να αντισταθεί στην ανθρώπινη απληστία, μας επανενώνει στη δική μας πλευρά των οδοφραγμάτων.

4

Ήταν η πάλη για τον έλεγχο πάνω στον αυξανόμενο πλούτο που διέσπασε και χώρισε τις πρώιμες κοινότητες των φυλών και των χωριών. Εκεί μπορούν να επισημανθούν τα πρώτα ίχνη της επεξεργασίας του πατριαρχικού προτύπου, της εξέλιξης των σχέσεων ανταλλαγής, της τοκογλυφίας, της δουλοπαροικίας, και του πολέμου. Μονάχα όταν το ίδιο κίνητρο που, αρχικά, προκάλεσε τη διάλυση της κοινότητας, καλεί για την ανασυγκρότηση της, μπορεί και πάλι η κοινότητα να ανασυσταθεί. Και τούτο το κίνητρο είναι, απλούστατα, η πάλη για μια πιο πλούσια ζωή. Διότι μονάχα αυτό το κίνητρο είναι ακαταμάχητο: μονάχα αυτό το κίνητρο - η απληστία - μπορεί να ματαιώσει το ίδιο του το έργο. Μονάχα όταν εκείνη η ίδια υποκειμενική στιγμή, μέσω της ιστορικής εμβάθυνσης των δυνατοτήτων της, στραφεί ενάντια στην ίδια την παρούσα αντικειμενικοποίησή της - με μια λέξη, στο κεφάλαιο (καπιταλιστική ιδιοκτησία, ιδιωτική οικειοποίηση, σφετερισμός, ιδιωτικοποίηση, αποκλεισμός- «κοινωνία» ως σύναξη ξένων, αποξένωση, με δυο λόγια: ολότητα της αλλοτρίωσης) - ναι, μονάχα τότε, φτάνουμε στο κατώφλι του μεγάλου μετασχηματισμού. Και η πάλη αυτής της καινούριας υποκειμενικότητας ενάντια στην προηγούμενη αντικειμενικοποίηση (στη σφαιρική κεφαλαιοκρατική κοινωνία - στο κεφάλαιο), η διαδικασία της άρνησης της αντικειμενικοποίησης, ΕΙΝΑΙ η κομμουνιστική επανάσταση.

5

Δεν αμφιβάλλουμε πως οι άνθρωποι είναι επιρρεπείς στη διαφθορά-

ξέρουμε όμως για τους εαυτούς μας πως υπάρχουν πράγματα πολύ πιο δελεαστικά, πολύ πιο σαγηνευτικά, από το χρήμα, το κεφάλαιο και την εξουσία - τόσο πολύ, μάλιστα, που κανένα αυθεντικά άπληστο ανθρώπινο ον δεν θα ήταν δυνατό να αντισταθεί στα θέληγτρα τους - και είναι ακριβώς σ' αυτή την τάση διαφθοράς των ανθρώπων που ανιχνεύουμε και βρίσκουμε τις ελπίδες μας για επανάσταση. Η επανάσταση δεν είναι τίποτε άλλο από την αυτοεπιταχυνόμενη εξάπλωση σ' όλη την κοινωνία αυτής της πλέον εμβριθούς διαφθοράς, αυτής της βαθύτερης σαγήνης. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η απληστία επιδιώκεται πάντα μέσα στη μοναξιά και συσχετίζεται με την απομόνωση και την ιδιώτευση, διότι απλούστατα ο καθένας κάτω από την επικράτηση του κεφαλαίου είναι καταδικασμένος να επιδιώκει την απληστία με αυτόν το στενό, περιορισμένο τρόπο. Η απληστία δεν γνωρίζει ακόμα την ίδια τη δυναμική της, τις δυνατότητες της.

Το επαναλαμβάνουμε: οι παρούσες μορφές απληστίας διαλύονται στο τέλος διότι δεν είναι επαρκώς άπληστες.

6

Η περιορισμένη απληστία είναι απομεινάρια από καιρούς φυσικής σπάνης. Οι επιθυμίες της αναπαρίστανται στην ίδια με τη μορφή ανέσεων, εξουσίας, σεξουαλικών αντικειμένων, και, ακόμα πιο αφηρημένα, ως χρήμα και ως εικόνες. Με χίλιους τρόπους μας λένε πως δεν αξίζει να έχουμε παρά τα λίγα αυτά πράγματα - και μας το λένε οι κυρίαρχοι, οι κυβερνήτες, που δεν εργάζονται παρά για να εγγυηθούν πως μονάχα τα πράγματα αυτά είναι διαθέσιμα (και μάλιστα για να αγοραστούν). Η επιβίωση της περιορισμένης, της στενής απληστίας σε έναν κόσμο δυνητικής αφθονίας αναπαράγεται/διαδίδεται με τη μορφή της ιδεολογίας από τους ίδιους εκείνους ανθρώπους που ελέγχουν την πρόσβαση σ' αυτά τα πράγματα. Σε τελική ανάλυση, στην καθημερινή μας ζωή υποφέρουμε τον εξευτελισμό τού να είμαστε διά της βίας συνεργοί στη διατήρηση αυτής της «σπάνης», αυτής της αθλιότητας των επιλογών.

7

Η περιορισμένη απληστία θα στραφεί ενάντια στον εαυτό της. Δεν μπορεί να βρεθεί πιο ισχυρό όπλο ενάντια στην απληστία από την ίδια

την απληστία. Δεν θα μπορούσε να υπάρχει πιο αδυσώπητο εργαλείο για τη μεταμόρφωση του στενού, περιορισμένου εγωισμού από τον ίδιο τον εγωισμό. Η απληστία στην ίδια της τη διαδικασία, μέσω της ίδιας της ανάπτυξης της, οφείλει να ανακαλύψει μια πιο πλήρη, πιο πλούσια μορφή απληστίας και μια πλουσιότερη μορφή πλούτου. Πρέπει να ανακαλύψει την ίδια τη στενότητα, τον ίδιο τον περιορισμό της.

Μια κατά μέτωπο επίθεση στον στενό εγωισμό κάποιου θα έχει να αντιμετωπίσει τις πιο ισχυρές του άμυνες. Δεν θα ήταν ευκολότερο να στρέψεις αυτή την ισχύ ενάντια στον εαυτό της; Δεν θα ήταν πιο εύκολο να προτρέψεις τον άνθρωπο αυτόν να αλλάξει, να μεταμορφωθεί, μέσω των ίδιων του των πόθων και επιθυμιών; Αυτή είναι η μέθοδος της σαγήνης. Συνίσταται στο να μιλάς για το τι είναι πλέον ριζοσπαστικό για σένα ίσαμε το τι είναι πλέον ριζοσπαστικό για το άλλο πρόσωπο δηλαδή, να μιλάς εκκινώντας από τι αληθινά έχετε κοινό: τη ριζική υποκειμενικότητα, τη ριζοσπαστική υποκειμενικότητα, τη βάση, που επτέλους ανακαλύφθηκε ιστορικά, πάνω στην οποία μπορούμε να επεξεργαστούμε την οικοδόμηση της αυθεντικής κοινότητας. Αυτή είναι η μέθοδος της εμμενούς κριτικής- της επίκλησης της αυτοκριτικής. Ιδού η Ρόδος! Ιδού και το πήδημα!

8

Η προοπτική του κομμουνιστικού εγωισμού είναι η προοπτική εκείνου του εγωισμού που δεν επιθυμεί τίποτα τόσο πολύ όσο τους άλλους μας εαυτούς, εκείνου του εγωισμού που δεν θέλει τίποτα τόσο πολύ όσο τα άλλα εγώ. Είναι η προοπτική εκείνης της απληστίας που είναι απληστία για έρωτα - για έναν ολικό έρωτα, για μια αγάπη που είναι η ολική/απόλυτη οικειοποίηση ανθρώπου από άνθρωπο.

9

Η αντιστροφή της προοπτικής που επιχειρούμε στον εγωισμό, η μεταστροφή μας (detournement) της απληστίας και το σκανδαλώδες αποτέλεσμα, η σκανδαλώδης επένεργεια που έχει και που σκοπεύουμε να έχει, στην επικρατούσα συνείδηση, δεν είναι απλώς ένα τυπικό τέχνασμα, δεν είναι ένα αυθαίρετο λεκτικό παιχνίδι. Οι λέξεις, εξαιτίας ακριβώς των νοημάτων τους, είναι ένα αληθινό μέρος της ιστορίας, της «ιστορικής ύλης» και της ιστορικής διαδικασίας. Το να τις εγκαταλείψεις

στους σφετεριστές τους, να επινοήσεις καινούριες λέξεις ή να χρησιμοποιήσεις άλλες λέξεις εξαιτίας της δυσκολίας να ανακτήσεις τις αληθινές, ιστορικές λέξεις, σημαίνει να εγκαταλείπεις το πεδίο στον εχθρό. Είναι μία θεωρητική παραχώρηση, που δεν μπορούμε να ανεχθούμε. Το να κάνουμε μια τέτοια παραχώρηση θα σήμαινε μόνο το να συμβάλουμε στη σύγχυση, σε μία σύγχυση που, εν μέρει, σχηματίζει τη βάση της κατεστημένης τάξης.

Η εκ μέρους μας αντιστροφή της προοπτικής, αντιθέτως, προχωρεί στη διαούγαση των ίδιων των όρων της σύγχυσης. Είναι ήδη μια επαναστατική πράξη στο επίπεδο των υποκειμενικών συνθηκών της επανάστασης: η αντεστραμμένη προοπτική - η ανατραπέισα προοπτική - είναι η προοπτική της ίδιας της επανάστασης. Η ιδεολογία είναι ο υπέρτατος απατεώνας. Η αξία χρήσης της ιδεολογίας είναι [σαν] ένα εργαλείο εκμετάλλευσης - ο ιδεολόγος χρησιμοποιεί την ιδεολογία για να σε εξαπατήσει, έτσι ώστε να του επιτρέψεις να θέσει τον εγωισμό του πάνω από τον δικό σου εν ονόματι του αλτρουισμού, της ηθικής και του «γενικού συμφέροντος». Η επανάκτηση εκ μέρους μας της θετικής σημασίας μιας λέξης όπως η «απληστία» ή ο «εγωισμός» - που έχει κεντρικά, παγκόσμια και αμοιβαία συμφωνηθεί να είναι υποτιμητική, μειωτική, από τις δύο ακραίες αναπαραστάσεις του σύγχρονου καπιταλισμού (από την ιδεολογία του ιδιωτικού καπιταλισμού και από την ιδεολογία του κρατικού καπιταλισμού, που πασχίζουν να εγκλείσουν την ολότητα της πιθανής εναντίον τους αντίθεσης μέσα στον κόσμο τον περιορισμένο εντός της δικής τους ψευδο-αντιπαλότητας, της δικής τους ψευδο-αντίθεσης) μια τέτοια ανάκτηση, λοιπόν, είναι πράξη επαναστατική, διότι εντοπίζει ακριβώς το σημείο της ουσιώδους ενότητας αυτών των ιδεολογιών, το ακριβές σημείο εκκίνησης ενός αληθινά επαναστατικού κινήματος, το οποίο ξεσπώντας εκεί, ταυτόχρονα, πανομοιότυπα και μοναδικά έρχεται σε ρήξη και με τις δύο αυτές ιδεολογίες.

Όχι λιγότερο επαναστατική είναι και η εκ μέρους μας απαλλοτρίωση (και χρήση) μιας λέξης όπως ο «κομμουνισμός», διότι πρόκειται για μια «απαλλοτρίωση των απαλλοτριωτών». Ο «Ελεύθερος Κόσμος» δεν είναι ελεύθερος, και ο «Κομμουνιστικός Κόσμος» δεν είναι κομμουνιστικός.

10

Χρησιμοποιούμε τις λέξεις «κομμουνιστική κοινωνία» για να σημάνουμε την άμεση εναντίωσή μας, την άμεση αντίθεση προς εκείνο που μασκαρεύεται ως τέτοιο στον παρόντα κόσμο, δηλαδή εκείνο που μεταμφιέζεται σαν κομμουνισμός ενώ δεν είναι παρά γραφειοκρατικός κρατικός καπιταλισμός. Το ότι οι κλασικές κοινωνίες του ιδιωτικού καπιταλισμού της «Δύσης» - που και οι ίδιες ωριμάζουν προς ένα είδος κρατικού καπιταλισμού - συνεργούν με τις «Ανατολικές» εξουσίες στη διάδοση αυτού του ψεύδους, δεν είναι διόλου τυχαίο και διόλου δεν πρέπει να εκπλήσσει. Είναι μία από τις μυριάδες όψεις μιας «ανταγωνιστικής συνεργασίας» που αποκαλύπτει την κρυφή ουσιά της ενότητας που συνδέει αυτά τα ψευδο-αντίθετα, αυτούς τους ψευδο-αντιπάλους.

Η αληθινή κομμουνιστική κοινωνία αρχίζει με την απαλλοτρίωση ολόκληρης της καπιταλιστικής κοινωνίας από «συνεταιρισμένους παραγωγούς», οι οποίοι, εάν κρίνουμε από τις πολυάριθμες απόπειρες αυτού του σχεδίου ίσαμε τώρα, θα λάβουν σχηματισμούς εργοστασιακών, κοινοτικών, περιφερειακών, τοπικών κ.λπ. συμβουλίων. Θα σχηματίσουν τα εργατικά συμβούλια ή - για να χρησιμοποιήσουμε το αρχικό ρωσικό όνομα τους, που απαλλοτριώθηκε (ως όνομα μόνον) από τους μπολσεβίκους γραφειοκράτες - τα Σοβιέτ.

11

Θεωρούμε το πραγματωμένο κοινωνικό άτομο, τον «κομμουνιστικό άνθρωπο» ως έχοντα για περιουσία του - δηλαδή για αντικείμενο της δημιουργικής οικειοποίησης εκ μέρους του - το σύνολο της κοινωνίας, την ολότητα της κοινωνικής ζωής. Όλη η κοινωνία είναι ο πλούτος του, είναι πλούτος γι' αυτόν. Οι επαφές του με την κοινωνία του - ήτοι οι ζωντανές του σχέσεις με το υπόλοιπο των κοινωνικών ατόμων και της αντικειμενικοποίησής τους - είναι, στην ολότητα τους, η δημιουργική οικειοποίηση της κοινωνικής ζωής. Η παραγωγική δραστηριότητα γίνεται μια μορφή ατομικής κατανάλωσης όπως ακριβώς και η ίδια η κατανάλωση είναι μια μορφή (αυτό) παραγωγής.

Η δραστηριότητα της ταυτόχρονης οικειοποίησης από κάθε άτομο όλων των άλλων ή της οικειοποίησης της κοινωνίας από όλους ταυτόχρονα -

η αλληλοοικειοποίηση (πραγματωμένη, αλληλο-υποκειμενικότητα, διυποκειμενικότητα ή συνιδιοκτησία) - συνιστά η ίδια την ολότητα της κοινωνικής παραγωγής. Η οικειοποίηση όλων από όλους, ταυτόχρονα, δεν είναι τίποτε άλλο από την κατάσταση συντονισμού των εγωισμών:

«Ο κομμουνισμός είναι η θετική κατάργηση της ιδιοκτησίας, της ανθρώπινης αποξένωσης, και συνεπώς είναι η αληθινή οικειοποίηση της ανθρώπινης φύσης από και για τον άνθρωπο».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ,-Χειρόγραφο του '44)

Στην κομμουνιστική κοινωνία, σύμφωνα με τη σύλληψη της, η «μορφή συνεύρεσης» γίνεται η ολική οικειοποίηση ανθρώπου από άνθρωπο. Τα κοινωνικά άτομα μπορούν να οικειοποιηθούν το ένα το άλλο υποκειμενικά (δηλαδή, ως υποκείμενα) και ολόπλευρα, μέσω όλων των μορφών της ανθρώπινης επαφής και συνεύρεσης - μιλώντας μαζί, παράγοντας μαζί, κάνοντας έρωτα μαζί, κ.λπ. κ.λπ., και οι καρποί της οικειοποίησης αυτής, δηλαδή οι ίδιοι μες στον αναπτυγμένο εμπλουτισμό τους, γίνονται έτσι η ίδια η περιουσία τους, η περιουσία, το κτήμα, των ίδιων και όλης της κοινωνίας, και όλων των κοινωνικών ατόμων.

Οι καρποί της οικειοποίησης εκ μέρους σου, της κατανάλωσης εκ μέρους σου, φυσικού και συναισθηματικού πλούτου, είναι κάτι από το οποίο είμαι αποκλεισμένος στο επίπεδο της αμεσότητας, της άμεσης ανάλυσης! Τρως το αχλάδι, συνεπώς εγώ δεν μπορώ να φάω αυτή τη δαγκωνιά από αυτό το συγκεκριμένο αχλάδι- μοιράζεσαι τον έρωτα μ' αυτό το πρόσωπο, και εγώ είμαι, ενδεχομένως, αποκλεισμένος από το να μοιραστώ αυτή τη στιγμή μαζί σου. Αυτό όμως διόλου δεν αποτελεί πρόβλημα για μένα, διότι είμαι, ο ίδιος, απασχολημένος κάπου αλλού, με το ίδιο σχέδιο και την ίδια πράξη (praxis) του αυτοεμπλουτισμού, με τον εαυτό μου και μαζί με άλλους. Αλλά αργότερα, έμμεσα, όταν επιστρέφω σ' εσένα, η δική σου οικειοποίηση και ο αυτοεμπλουτισμός που ελκύεις απ' αυτήν, επιστρέφει σ' εμένα, γίνεται ανάλυση εκ μέρους μου, οικειοποίηση εκ μέρους μου, μέσα στην εκ μέρους μου οικειοποίηση εσού, και συνεπώς μεγαλύτερος εμπλουτισμός. Σήμερα, μας αναγκάζουν να είμαστε ζηλότυποι, να φθονούμε ο ένας τις απολαύσεις του άλλου, όχι γιατί οι απολαύσεις μας είναι τόσο πολλές

και τόσο μεγάλες, αλλά γιατί είναι τόσο πενιχρές και τόσο λίγες. Εδώ, στην άλλη πλευρά της αθλιότητας, στην άλλη πλευρά της σπάνης, η ζήλια μου θα με στερούσε μονάχα, ο αποκλεισμός σου από την απόλαυση μου θα απέκλειε και τη δική μου απόλαυση, και είμαι επιτέλους ελεύθερος να αντλήσω απόλαυση από τη δική σου απόλαυση. Τουναντίον! εντός του βασιλείου της αθλιότητας, η δύναμη σου είναι μια απειλή για μένα, η ανάπτυξή σου γίνεται εις βάρος μου και, γενικότερα, η πρόσθεση του εγώ σου είναι η αφαίρεση του δικού μου. Αντιθέτως, στην κοινωνία του πραγματωμένου πλούτου, η ισχύς σου είναι η ισχύς μου, ο εσώτερος πλούτος του όντος που είσαι είναι δικός μου πλούτος, δικό μου κτήμα και δικό σου, ιδιοκτησία μου και ιδιοκτησία σου και κάθε μία από τις δικές σου ανθρώπινες δυνάμεις είναι ένας πολλαπλασιασμός των δικών μου. Έτσι, η αντίφαση ανάμεσα στην εκ μέρους μου και εκ μέρους σου κατανάλωση, ανάμεσα στην εκ μέρους μου οικειοποίηση, τη δική μου κτήση και τη δική σου, η σύγκρουση ανάμεσα στη δική μου ευημερία και τη δική σου γίνονται τα αντίθετα τους: σύνθεση, ταυτότητα, αλληλο-δυνάμωση, αλληλο-εύρυνση, συνήχηση, συντονισμός.

12

Η θετική σύλληψη του εγωισμού, η προοπτική του κομμουνιστικού εγωισμού, είναι η ίδια η καρδιά και η ενότητα της θεωρητικής και πρακτικής μας συνοχής. Η προοπτική αυτή είναι η ουσία αυτού που μας χωρίζει τόσο από την αριστερά όσο και από τη δεξιά. Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε να συσκοπιστεί η θεμελιώδης σημασία και σπουδαιότητα αυτή της προοπτικής, ή να μας πάρουν για δεξιούς ή αριστερούς. Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε σε οποιαδήποτε λενινιστική οργάνωση να ξεφύγει ισχυριζόμενη πως είναι μονάχα «Ολίγον έγκυος» από τον κρατικό καπιταλισμό.

Ι. ΠΛΟΥΤΟΣ

13

«Όταν η στενή αστική μορφή έχει αφαιρεθεί, τι είναι ο πλούτος εάν όχι η παγκοσμιότητα των αναγκών, των ικανοτήτων, των απολαύσεων, των παραγωγικών δυνάμεων, κ.λπ., των ατόμων, που έχουν παραχθεί σε παγκόσμια ανταλλαγή;»

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

14

«Η ανταλλαγή της ανθρώπινης δραστηριότητας με την παραγωγή καθεαυτή, καθώς επίσης και η ανταλλαγή ανθρώπινων προϊόντων αναμεταξύ τους είναι ισοδύναμα, η δραστηριότητα του είδους και το πνεύμα του είδους, του οποίου η πραγματική, συνειδητή, αυθεντική ύπαρξη είναι η κοινωνική δραστηριότητα και κοινωνική ικανοποίηση. Καθόσον η ανθρώπινη φύση είναι η αληθινή κοινοτική φύση, ή το κοινοτικό είναι του ανθρώπου, οι άνθρωποι, μέσω της δραστηριοποίησης της φύσης τους, δημιουργούν και παράγουν ένα ανθρώπινο κοινοτικό είναι, ένα κοινωνικό είναι, το οποίο δεν είναι αφηρημένα παγκόσμια δύναμη αντιπθέμενη στο μεμονωμένο άτομο, αλλά είναι η φύση ή το είναι κάθε μεμονωμένου ατόμου, η ίδια του η δραστηριότητα, η ίδια του η ζωή, το ίδιο του το πνεύμα, ο ίδιος του ο πλούτος».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

15

«Η ιστορική ευκαιρία του νέου προλεταριάτου έγκειται στο ότι είναι ο μόνος συνεπής κληρονόμος τού άνευ αξίας πλούτου του αστικού κόσμου, ο οποίος πρέπει να μεταμορφωθεί και να ξεπεραστεί προς την κατεύθυνση του ολοκληρωμένου ανθρώπου, που επιδιώκει την ολική ιδιοποίηση της φύσης και της ίδιας του της φύσης. Η πραγμάτωση αυτή της φύσης του ανθρώπου δεν μπορεί να έχει νόημα παρά με την άνευ όρων ικανοποίηση και τον ατέλειωτο πολλαπλασιασμό των πραγματικών επιθυμιών».

(ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ)

16

Ο συντονισμός των εγωισμών πρέπει να εξεταστεί από τη σκοπιά του πλούτου (της απλησίας): τα αναπτυγμένα άτομα συγκροτούν μια πιο πλούσια κοινότητα, και μια πιο πλούσια κοινότητα γίνεται για πιο πλούσιες ατομικότητες. Πέρα από ένα ορισμένο στάδιο της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, ο «κολεκτιβισμός», η «καταστολή της ατομικότητας» είναι απώλεια του πλούτου της κοινότητας, ακριβώς όπως ο «ατομικισμός», η «καταστολή της συλλογικότητας» είναι απώλεια του πλούτου για τον ατομικιστή.

17

Ο εξαθλιωμένος άνθρωπος, τυπικός στην καπιταλιστική κοινωνία, ο αποκαλούμενος «άπληστος», είναι ένας άνθρωπος που ενθουσιάζεται μονάχα από το χρήμα, που ενδιαφέρεται μονάχα για αποσπάσματα, για θραύσματα, άλλων ανθρώπων - να αγοράσει τις δεξιότητες τους, τις υπηρεσίες τους, τα προϊόντα τους, ενώ τα υπόλοιπα «δεν είναι δική του δουλειά», δεν τον αφορούν. Ζει σε έναν κόσμο γεμάτο πόρνες, δηλαδή σε έναν κόσμο προλεταρίων. Είναι ο αφέντης της μερικής οικειοποίησης ανθρώπου από άνθρωπο, δηλαδή της εκμετάλλευσης.

Ο πλούσιος άνθρωπος, ο άπληστος άνθρωπος της κομμουνιστικής κοινωνίας, είναι ο άνθρωπος που έχει ανακαλύψει πώς να οικειοποιηθεί το πλουσιότερο «πράγμα» γύρω του, το πιο ενδιαφέρον και πολύτιμο αντικείμενο, το υποκείμενο, αρχίζοντας από την οικειοποίηση του εαυτού του ως τέτοιου' ο άνθρωπος που έχει κοινωνικά υποτάξει τη δυνατότητα μαζί με τις αναγκαίες συνθήκες αυτής της ολικής οικειοποίησης ανθρώπου από άνθρωπο, τη συνοχή, της οποίας η κοινωνική ζωή είναι η αυτο-ανάγκη του ανθρώπου. Αυτό είναι το μυστικό εκείνου που εμείς εννοούμε όταν λέμε: η άρνηση του κεφαλαίου είναι η πραγμάτωση του αληθινού πλούτου, η πραγμάτωση της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητας.

Ο κομμουνιστής εγωιστής, το αυθεντικά άπληστο πρόσωπο, θέλει άλλα υποκείμενα. Ο στενός, περιορισμένος εγωιστής, ο εκμεταλλευτής, το μόνο που θέλει είναι μονάχα κάτι από αυτά.

18

Μια κοινωνία πλούσια σε εαυτούς είναι η μόνη αληθινά πλούσια κοινωνία. Ο πλούτος σε υποκείμενα, σε υποκειμενικότητα, σε εμπράκτως και δημιουργικώς κραταιά ανθρώπινα όντα είναι, εντέλει, ο μοναδικός αληθινός πλούτος για το υποκείμενο.

19

Σε τελική ανάλυση, ο πλούτος δεν είναι παρά η ίδια η κοινωνία.

20

Η λογική της ανταλλακτικής αξίας, των εμπορευματικών σχέσεων ανταλλαγής, είναι η ίδια η λογική του στενού εγωισμού καθεαυτού.

Στην ανταλλαγή ενός αγαθού που μου ανήκει με χρήματα που ανήκουν σε κάποιον άλλο, αποχωρίζομαι και αποξενώνομαι από την αξία χρήσης του αγαθού. Χάθηκε για μένα προκειμένου να μπορώ να πραγματοποιώ την ανταλλακτική του αξία, τη χρηματική μορφή του, τη γενική αξία χρήσης, δηλαδή την έκφραση του στη μορφή της γενικής κοινωνικής χρησιμότητας ή του αφηρημένου χρόνου εργασίας, την οποία μπορώ κατόπιν να μετατρέψω εκ νέου σε οιαδήποτε ειδική, συγκεκριμένη, αξία χρήσης στο μέτρο που η παραγωγή του έχει, από το δικό μου στάδιο καπιταλιστικής ανάπτυξης, λάβει τη μορφή της παραγωγής εμπορευμάτων. Η γενική του χρησιμότητα - η χρησιμότητα ως χρήμα, ως ανταλλακτική αξία - είναι εδώ η άμεση αντίφαση στην ειδική του χρησιμότητα, στην ιδιαίτερη αξία χρήσης του.

Η λογική των σχέσεων ανταλλαγής στην εκκομμουνισμένη κοινωνία, σύμφωνα με την εσωτερη συνοχή της ιδέας της, είναι εντελώς αντίθετη. Οι αξίες χρήσης, στην παραγωγή των οποίων συμμετέχω, και στην κατανάλωση των οποίων τόσο εσύ όσο κι εγώ παίρνουμε μέρος εξίσου, χάνονται για μένα εκτός κι αν τις καταναλώνω άμεσα, δηλαδή εάν η εκ μέρους σου κατανάλωση δεν είναι μια απώλεια για μένα. Είναι κοινωνικές αξίες χρήσης και η κοινωνία είναι ο ευρύτερος εαυτός μου, είναι προέκταση του εαυτού μου, είναι ο αναγκαίος εαυτός μου, ο απολύτως αναγκαίος για την παραγωγή και την αναπαραγωγή μου.

(Ακόμα κι αν θα 'πρεπε να ζήσω σαν απομονωμένος ερημίτης, σαν

άγριος, μη χρησιμοποιώντας από την κοινωνική παραγωγή τίποτε άλλο εκτός απ' τη δική μου κοινωνικά παραχθείσα υποκειμενικότητα και γνώση, και καταφέρω με κάποιους τρόπους να επιβιώσω έτσι, η αλλαγμένη μου αυτοδραστηριότητα θα μου δώσει σε λίγο ένα διαφορετικό πρόσωπο). Η αξία χρήσης τους, που καταναλώνεται άμεσα από άλλους, επιστρέφει σ' εμένα υπό τη μορφή της διατηρημένης ως τέτοιας ή και εξελιγμένης δημιουργικής ικανότητας εκείνων των άλλων στην κοινωνική παραγωγή υπό τη μορφή της διαφυλαγμένης ή επαυξημένης παραγωγής της τάξης των ανθρώπινων όντων από τα οποία εξαρτάται η αναπαραγωγή μου - της μοναδικής τάξης - ή μάλλον της μοναδικής, παγκόσμιας μη-τάξης των συνεταιρισμένων παραγωγών οι οποίοι παράγουν την ολότητα του πλούτου που αναλώνω' οι οποίοι, συνεπώς, με παράγουν ή μάλλον παράγουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις της παραγωγής του εαυτού μου.

Έτσι, καμία κοινωνική αξία χρήσης δεν μου είναι αποξενωμένη. Μάλλον, το σύνολο τους παραμένει εντός του (διευρυμένου) εαυτού μου, συσσωρεύεται και αυξάνεται εκεί και προχωρεί στην εξύψωση της ολικής ποιότητας της ζωής μου.

Συνεπώς, μέσα στη διαδικασία παγκόσμιου σχεδιασμού της παραγωγής εκ μέρους των Συμβουλίων, έχω μία λογική και θεμιτή αντίρρηση κάθε που καλούμαι να συμμετάσχω σε κάποια παραγωγή που δεν ικανοποιεί αυτή τη λογική. Κάθε παραγωγή που δεν ικανοποιεί αυτή τη λογική είναι αληθινά κοινωνικά καταστροφική, είναι αντι-κοινωνική και είναι μια αντι-αξία χρήσης (ένας αντι-πλούτος). Καθετί που δεν αξίζει να διατηρηθεί, πρέπει να καταστραφεί.

21

«Η ανεξάρτητη, υλική μορφή πλούτου εξαφανίζεται και ο πλούτος εμφανίζεται να είναι απλώς η δραστηριότητα των ανθρώπων. Οτιδήποτε δεν είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης δραστηριότητας, εργασίας, είναι φύση, και ως τέτοια, δεν είναι κοινωνικός πλούτος. Το φάντασμα του κόσμου των αγαθών σβήνει και φαίνεται να είναι απλώς μια αενάως εξαφανιζόμενη και αενάως αναπαραγόμενη αντικειμενικοποίηση της ανθρώπινης εργασίας. Όλος ο στέρεος υλικός πλούτος είναι μονάχα η μεταβατική υλοποίηση της κοινωνικής εργασίας, η αποκρυστάλλωση

της παραγωγικής διαδικασίας, της οποίας μέτρο είναι ο χρόνος, το μέτρο της κίνησης καθεαυτής.

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

22

Σε τελευταία ανάλυση, όλα όσα έχεις να δώσεις είναι ο εαυτός σου. Ο εαυτός σου είναι το μόνο σου δώρο. Εάν δεν κατέχεις τον εαυτό σου - δηλαδή, εάν επιτρέψεις στον εαυτό σου να αναγκαστεί να πουλήσει τον εαυτό σου - δεν έχεις τίποτα να εναποθέσεις σε ένα άλλο άτομο, σε έναν άλλο εαυτό. Στην πραγματωμένη κοινωνία, την κομμουνιστική κοινωνία, η ανταλλαγή πρέπει να γίνει ορατά και με πληρότητα αυτό, που ήταν πάντα στην ουσία: ανταλλαγή εαυτών.

II. ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΛΕΚΤΙΒΙΣΜΟΣ

23

«Πρωτ' απ' όλα πρέπει να αποφύγουμε να καθορίσουμε πάλι την "κοινωνία" σαν μια αφαίρεση απέναντι στο άτομο. Το άτομο είναι το κοινωνικό ον. Η ζωή του, ακόμα κι αν δεν εμφανίζεται με την άμεση μορφή κοινοτικές ζωής σε κοινωνία με άλλους, είναι λοιπόν έκφραση και επιβεβαίωση της κοινωνικής ζωής. Η ατομική και η ειδοποιός ζωή του ανθρώπου δεν διαφέρουν, όσο κι αν - πράγμα αναπόφευκτο - ο τρόπος ύπαρξης του ατόμου είναι ένας πιο ιδιαίτερος ή πιο γενικός τρόπος της ζωής του είδους ή η ζωή του είδους είναι μια πιο ιδιαίτερη πιο γενική ατομική ζωή [...] Ο άνθρωπος, στο βαθμό που μπορεί να είναι ιδιαίτερο άτομο - και ακριβώς αυτή του η ιδιαιτερότητα τον κάνει άτομο και πραγματικό ατομικό κοινωνικό ον - είναι και ολότητα, η ιδανική ολότητα, η υποκειμενική ύπαρξη της θεωρημένης και βιωμένης κοινωνίας για τον εαυτό της».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

24

«Ο αλτρουισμός βρίσκεται στο πίσω μέρος της "κόλασης των άλλων" - μόνο που, τούτη τη φορά, η μυστικοποίηση μας προσφέρεται με τη στάμπα του θετικού. Ας τελειώνουμε, επιτέλους, μια και καλή με τούτο το πνεύμα του παλιού αγωνιστή! Για να μ' ενδιαφέρουν οι άλλοι, πρέπει πρώτα πρώτα να βρω μέσα μου τη δύναμη για ένα τέτοιο ενδιαφέρον. Αυτό που με συνδέει με τους άλλους, πρέπει να εμφανίζεται μέσα απ' αυτό που με συνδέει με την πλουσιότερη και απαιτητικότερη μεριά της θέλησής μου για ζωή. Και όχι το αντίστροφο. Στους άλλους αναζητούν πάντοτε εμένα και το πλούτισμα μου και την πραγμάτωση μου. Ας το συνειδητοποιήσουμε αυτό ο καθένας, και το "καθένας για τον εαυτό του" φτασμένο στις έσχατες συνέπειες του, θα ξανοικτεί στο "όλα για τον καθένα". Η ελευθερία του ενός θα 'ναι η ελευθερία όλωνών. Η κοινότητα που δεν θεμελιώνεται πάνω στις ατομικές απαιτήσεις και στη διαλεκτική τους, δεν μπορεί παρά να ενισχύει την καταπιεστική βία της εξουσίας. Ο Άλλος που δεν με βοηθάει να βρω τον εαυτό μου είναι ένα πράγμα - και ο αλτρουισμός με καλεί ν' αγαπήσω ακριβώς τα πράγματα, ν' αγαπήσω την απομόνωση μου [...]. Όσο για μένα, δεν αναγνωρίζω άλλη ισότητα από κείνη που, η θέληση μου να ζητώ σύμφωνα με τις

14

επιθυμίες μου, αναγνωρίζει στη θέληση των αλλωνών να ζήσουν. Η επαναστατική ισότητα θα 'ναι αξεδιάλυτα ατομική και συλλογική».

(ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ)

25

«Πριν απ' όλα διαπιστώνουμε το γεγονός ότι τα λεγόμενα δικαιώματα του ανθρώπου [...] δεν είναι τίποτε άλλο παρά τα δικαιώματα του μέλους της κοινωνίας των ιδιωτών, δηλαδή του εγωιστή ανθρώπου, του χωρισμένου από τον άνθρωπο και την κοινότητα [...] Η ελευθερία είναι επομένως το δικαίωμα να κάνει και να ασκεί κανείς καθετί που δεν βλάπτει τον άλλο. Τα όρια, που μέσα τους ο καθένας μπορεί να κινείται αζημίωτα για τον άλλο, καθορίζονται με νόμο, όπως τα όρια που χωρίζουν δυο χωράφια καθορίζονται με φράχτη. Πρόκειται για την ελευθερία του ανθρώπου ως μονάδας απομονωμένης και αποτραβηγμένης στον εαυτό της [...] Το δικαίωμα όμως του ανθρώπου στην ελευθερία δεν βασίζεται στη σύνδεση του ανθρώπου με τον άνθρωπο, αλλά, αντίθετα, στην απομόνωση του ανθρώπου από τον άνθρωπο. Είναι το δικαίωμα αυτής της απομόνωσης, το δικαίωμα του περιορισμένου, του κλεισμένου στον εαυτό του ατόμου [...] που κάνει τον κάθε άνθρωπο να βρίσκει στον άλλο άνθρωπο όχι την πραγμάτωση, αλλά, αντίθετα, το φραγμό της ελευθερίας του».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

26

«Οι δρόμοι του ατομικισμού και του κολεκτιβισμού είναι κατάσπαρτοι με αμέτρητα κουφάρια. Κάτω από δύο φαινομενικά αντίθετες λογικές λυμαινόταν η ίδια ληστεία, η ίδια καταπίεση του ξεμοναχιασμένου ανθρώπου».

(ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ)

27

Είναι άραγε απαραίτητο, για μιαν ακόμα φορά, να επισημάνουμε τον αυτοπαραλογισμό των μονόπλευρων αφαιρέσεων «άτομο» και «κοινωνία», και των ιδεολογιών που θεμελιώθηκαν στη μονόπλευρη αυτή αντίληψη - «ατομικισμός» (ή «εγωισμός») και αποκαλούμενος «σοσιαλισμός» (ή «κολεκτιβισμός»);

Μπορούμε να είμαστε άτομα μονάχα κοινωνικά.

Μπορούμε να είμαστε σε κοινωνία μονάδα ατομικά.

Τα άτομα συγκροτούν την κοινωνία.

Η κοινωνία συγκροτεί τα άτομα.

28

Σκάψε βαθιά μέσα στο άτομο και θα βρεις την κοινωνία. Σκάψε βαθιά στην κοινωνία και θα βρεις το άτομο. Σκάψε βαθιά στο ένα ή στο άλλο και θα βγεις από την «άλλη» μεριά. Η έννοια «άτομο» στην πλήρη σημασία της είναι η ίδια με την έννοια «κοινωνία». Και η έννοια «κοινωνία» στην πλήρη σημασία της είναι, επίσης, η ίδια με την έννοια «άτομο». Η μία είναι αδύνατη, δεν υπάρχει, χωρίς την άλλη. Και η καρδιά της κοινωνίας είναι το «αντίθετο» της, το άτομο. Στο κέντρο του ατόμου βρίσκεται η «αντίθεσις» του, η κοινωνία. Πρέπει να μιλάμε για κοινωνικό άτομο. Και οι δύο αυτές αφηρημένες καθολικότητες, «κοινωνία» και «άτομο» βρίσκουν τη συγκεκριμένη τους καθολικότητα στο κοινωνικό άτομο.

29

Η κοινωνία, δίχως το άτομο, είναι άδεια, κενή, είναι στερημένη από την ύπαρξη της, όπως ακριβώς και το άτομο, δίχως την κοινωνία, είναι στερημένο από ύπαρξη - και, ακόμα, έξω από την ανθρώπινη κοινωνία, δεν είναι ανθρώπινο ον (ακόμα και εάν τύχαινε να επιβιώσει ως βιολογικό ον ωστόσο, ακόμα και ως τέτοιο είναι απόρροια, αποτέλεσμα, μιας ανθρώπινης κοινωνικής - σε τούτη την περίπτωση σεξουαλικής - σχέσης). Μονάχα όταν αμφότερες αυτές οι στιγμές μπορούν να επιβεβαιωθούν ταυτόχρονα, μονόσημα, εάν αδραχθούν ως μία, μοναδική, ενωτική έννοια - ως, στην πραγματικότητα, μία εννοιακή μοναδικότητα - με την αντίφαση τους να έχει αναιρεθεί, να έχει αρθεί (στη σκέψη κατ' αρχάς), μονάχα τότε μπορούν να κατανοηθούν το «άτομο» ή η «κοινωνία».

30

Η αυτοπαραγωγή μπορεί να είναι μονάχα κοινωνική" η κοινωνία είναι

αυτοπαραγωγή, δηλαδή η κοινωνία είναι τα μοναδικά πιθανά μέσα παραγωγής των εαυτών. Δεν μπορούμε καν να μιλάμε για «εαυτό» δίχως ταυτόχρονα και ταυτόσημα να υπονοείται ή ρητά να εννοείται η «κοινωνία». Ο «εαυτός» υπάρχει μόνο ως ένας συνεταιρισμός εαυτών, ως μία σύνδεση με άλλους εαυτούς, ως σύμπραξη εαυτών, ως κοινωνίας. Δεν είναι τυχαίο πως η λατινική ρίζα της συνείδησης - *con-scie-ntia* - σημαίνει κυριολεκτικά από κοινού γνώση, συν-ειδέναι, γνωρίζω μαζί με κάποιον. Η υποκειμενικότητα είναι, κατ' ουσίαν, δι-υποκειμενικότητα, είναι κατ' ουσίαν δι-υποκειμενική, είναι δηλαδή ουσιωδώς κοινωνική.

31

Η «ατομικότητα» σου είναι ήδη μια «κοινωνική δομή», και ήταν ήδη τέτοια από την απαρχή της, από την ίδια τη σύλληψή σου.

32

Τα άτομα παράγονται μονάχα από την κοινωνία. Η κοινωνία παράγεται μονάχα από άτομα.

33

Η κοινωνία μπορεί να πραγματωθεί μονάχα εγωιστικά, όπως ακριβώς και το εγώ μπορεί να πραγματωθεί, μπορεί να είναι δυνατή η ύπαρξή του, μπορεί να ολοκληρωθεί μονάχα κοινωνικά.

34

Ο εαυτός είναι πριν από όλα, κατ' εξοχήν και ουσιωδώς κοινωνικός- η κοινωνία είναι κατ' εξοχήν και ουσιωδώς εγωιστική.

35

Εάν οι φιλόσοφοι του μονόπλευρου ατομικισμού, του στενού εγωισμού — ήτοι της αξιολογίας του εαυτού - θέλουν να κατανοήσουν τον κοινωνισμό, το σοσιαλισμό, του Μαρξ, θα πρέπει να συλλογιστούν, να σκεφτούν καλά, τη δήλωση του σύμφωνα με την οποία ο άλλος είναι ένα αναγκαίο μέρος του εαυτού σου.

36

Η αρχή του «δεν επιθυμώ τίποτα πέραν του εαυτού μου» - η αρχή της

αυτοεπιθυμίας, της εις εαυτόν προσηλώσεως (αυτοκάθεξις, εαυτοκεντρισμός, εγωκεντρισμός) - γίνεται η αρχή της καθημερινής ζωής στην κομμουνιστική κοινωνία από τη στιγμή που η κοινωνική φύση του εαυτού, και η «εαυτική φύση» της κοινωνίας, έχει γίνει μια απτή και διάφανη αλήθεια της εμπειρίας.

37

Το κρατικό κεφάλαιο, στον καταργημένο ιδιωτικό καπιταλισμό, αρνείται ή καταπιέζει το ιδιωτικό κεφάλαιο. Η ιδεολογία του αντι-ατομικισμού - δηλαδή, του κολεκτιβισμού ή του μονόπλευρου σοσιαλισμού -(τόσο ουσιώδης στο μαοϊσμό ειδικά και στην επαναστατική ιδεολογία εν γένει) είναι αντίστοιχη ακριβώς (και σύμφωνη) με το σχέδιο της κατάπιξης του ιδιωτικού καπιταλισμού και της ιδιωτικής συσσώρευσης, μαζί και των χαρακτηριστικών τάσεων που αντιστοιχούν σε αυτές, εκ μέρους του γραφειοκρατικού καπιταλισμού (δηλαδή του κρατικού καπιταλισμού). Αυτή η πολιτική γραμμή καταπίεσης, συμπυκνωμένη στο μαοϊκό σύνθημα «τσάκισε τον εαυτό» έχει, επίσης, την επενέργεια της αναχαίτισης του κομμουνιστικού εγωισμού, παρεμποδίζοντας την ανάδυση του μέσα στους κόλπους του προλεταριάτου- της αναχαίτισης μιας μορφής εγωισμού, που η γραφειοκρατία συγχέει, συνειδητά ή ασυνείδητα, με τον αστικό εγωισμό.

38

Ακόμα και ο ίδιος ο ιδιωτισμός είναι μια κοινωνική εκδήλωση, μια κοινωνική έκφραση, μια έκφραση της κοινωνικής ζωής σε μια ορισμένη ιστορική μορφή της κοινωνίας. Με άλλα λόγια, ο ιδιωτισμός, η ιδεολογία του ιδιωτεύειν, είναι μια έκφραση του κοινωνικού ατόμου που παράχθηκε από τη σύγχρονη κοινωνία. Εκείνοι που δεν σκέφτονται διαλεκτικά καταλήγουν να κάνουν τεράστια λάθη ως προς αυτό. τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά, διότι δεν μπορούν να συλλάβουν τον σύγχρονο αντι-κοινωνισμό, τον σύγχρονο αντι-σοσιαλισμό, ως μια κοινωνική αλήθεια, ως μία (παραδεδεγμένως αυτοαναπαράγόμενη) υποκειμενικοποίηση, δηλαδή εσωτερικοποίηση, της καπιταλιστικής κοινωνίας, η οποία είναι ακριβώς μια αντι-κοινωνική κοινωνία. Σε τέτοιο μάλιστα βαθμό, που η «κοινωνικοποίηση της κοινωνίας» δεν είναι, όσον αφορά στην καπιταλιστική κοινωνία, παρά μία άλλη ονομασία για το ίδιο το πρόταγμα και το σχέδιο της κοινωνικής

επανάστασης.

Οι ιδεολογίες του αντικοινωνισμού, του αντι-σοσιαλισμού, βασίζονται στην αϋλιότητα του συνυπάρχειν, του συνεταιρίζεσθαι (πλήξη στις συλλογικότητες, συλλογική πλήξη, μη αυθεντικές σχέσεις στους συνεταιρισμούς, μη αυθεντικό συνέρχεσθαι κ.λπ.) υπό τις παρούσες συνθήκες, δηλαδή στην αθλιότητα του συνεταιρίζεσθαι ως αποξενώσεως και ως αλλοτριώσεως. Πρόκειται για εκδηλώσεις, για εκφράσεις της φτώχειας της κοινωνικής ζωής - της κατ' ουσίαν μη υπάρξεως της ως τέτοιας - στον κόσμο των ξένων, στον *bellum omnium contra omnes*, που είναι η καπιταλιστική κοινωνία.

39

Ο αριστεριστής, παγιδευμένος στην αένην ψευδή εκλογή ανάμεσα στο να ακολουθήσει τις δικές του άμεσες επιθυμίες ή να τις θυσιάσει για τα ιδανικά του, περιφρονεί το «εγωιστικό» πρόσωπο που ανενδοίαστα επιλέγει την άμεση, ιδιωτική ικανοποίηση. Ο αυθεντικός κομμουνιστής περιφρονεί επίσης αυτό τον τελευταίο τύπο, αλλά για τον αντίθετο λόγο: όντας περιορισμένος, περιχαρακωμένος στην άμεση ιδιωτική ικανοποίηση δεν είναι αρκετά ικανοποιημένος ούτε και ικανοποιητικός - δεν απολαμβάνει αρκετή ικανοποίηση και δεν προσφέρει αρκετή ικανοποίηση. Για τον κομμουνιστή, επιπροσθέτως, το να παραμένουν τέτοιοι «εγωιστικοί» άνθρωποι ικανοποιημένοι με τις ιδιωτικές, αποξενωμένες τους ζωές είναι ένας άμεσος φραγμός για την πραγμάτωση των διευρυμένων συμφερόντων του ίδιου του διευρυμένου εγώ του κομμουνιστή. Σε ορισμένα σημεία, ο αριστεριστής αντιλαμβάνεται πως ελλοχεύει μια συγκεκριμένη διαίσθηση ότι αυτός είναι ο αληθινός λόγος για την περιφρόνηση του-αλλά η διαίσθηση αυτή καταστέλλεται διαρκώς από την ίδια την επιμονή του αριστεριστή σχετικά με την «αναγκαιότητα» της θυσίας.

40

Ο μοναχικός ατομικισμός δεν είναι παρά αλλοτρίωση που έχει καταστεί αποδεκτή.

Ο κομμουνιστικός ατομικισμός ή ο ατομικιστικός κομμουνισμός είναι συνώνυμος της λύσης του αινίγματος της προΐστορίας, μιας λύσης που,

ενώ έχει σιγμιαία κατά καιρούς και κατά τόπους υπάρξει έμπρακτα, δεν έχει ως τα τώρα βρει την αληθινή ονομασία του.

41

Οποιοσδήποτε «κολεκτιβισμός» δεν είναι για μας παρά ένας ατομικιστικός κολεκτιβισμός. Και, οποιοσδήποτε «ατομικισμός» δεν είναι για μας παρά ένας κολεκτιβιστικός ατομικισμός.

42

«Τίποτα περισσότερο για μένα, από εμένα τον ίδιο, από τον εαυτό μου».

Ωραία. Όπως έχει, το θεώρημα αυτό είναι πλήρως αποδεκτό. Ναι, πρόκειται για μία κλασική πλέον φράση του εγωιστικού αιτήματος, διατυπωμένη από τον κλασικό υπέρμαχο και εκφραστή του ατομικιστικού αναρχισμού και του στενού εγωισμού, και έναν πρώιμο ανταγωνιστή του Μαρξ, τον Μαξ Στίρνερ. Οι όψιμοι οπαδοί του, συνειδητοί και μη, περιλαμβάνουν τους «αντικειμενιστές», τους «κλασικούς φιλελεύθερους» και τους λεγόμενους «ελευθεριακούς δεξιούς» εν γένει. Το πρόβλημα είναι, πως στην περαιτέρω επεξεργασία του ίδιου του βιβλίου του, η κατανόηση - απ' τον ίδιο τον Στίρνερ - αυτής του της δήλωσης αποδείχτηκε υποδεέστερη της. Ο Στίρνερ δεν φάνηκε ιδιαίτερα ευαίσθητος στο τι θα πρέπει να συνεπάγεται η έννοια του «εαυτού» προκειμένου να είναι επαρκής προς την πραγματικότητα- στο ποιο θα πρέπει να είναι το περιεχόμενο αυτής της έννοιας' εάν είναι διευρυμένη, εάν εκτείνεται πέραν του επιπέδου της αυτο-αντίφασής της - ήτοι, το σύνολο των άλλων εαυτών που διά αλληλοεπιδράσεων «συνιστούν» ή παράγουν τον εαυτό. Κοντολογίς, η κοινωνία. Αυτό το λάθος θα πρέπει, εν γένει, να αποδοθεί στη μη επαρκώς ανεπτυγμένη, έμπρακτη και συνεκτική αυτογνωσία' ο Στίρνερ δεν γνώριζε τον εαυτό του επαρκώς, δεν γνώριζε την ίδια την αληθινή ταυτότητα του. Δεν γνώριζε τον εαυτό του ως κοινωνία ή την κοινωνία ως τον αληθινό εαυτό του.

43

Εάν δεν γίνει κατανοητή η εγκυρότητα και η ισχύς της εγωιστικής ροπής, τότε τίποτα δεν έχει γίνει κατανοητό. Για κάθε κοινωνικό άτομο, όταν διακυβεύεται η ζωή του τότε όλα διακυβεύονται. Εάν επιτρέψω

στον εαυτό μου να θυσιαστεί, τότε έχω επιτρέψει σε όλο τον κόσμο - σε όλες τις πιθανές αξίες - να θυσιαστούν στο βαθμό που με αφορούν. Εάν καθώ, τότε όλος ο κόσμος χάνεται για μένα. Κάθε που πεθαίνει ένα άτομο, πεθαίνει ένας κόσμος.

44

Η κοινότητα των εγωιστών είναι η μοναδική δυνατή κοινότητα που δεν θεμελιώνεται στην καταπίεση της ατομικής ανάπτυξης και, συνεπώς, της κοινωνικής ανάπτυξης εν γένει.

45

Ο «κομμουνιστικός εγωισμός» είναι η σύνθεση του ατομικισμού και του κολεκτιβισμού, όπως ακριβώς και η κομμουνιστική κοινωνία είναι η ονομασία της έμπρακτης, υλικής, αισθητικής άρσης της ιστορικής αντίφασης του «μερικού» και «γενικού» συμφέροντος, μιας αντίφασης που δημιουργείται ιδιαίτερα μέσα στησχάση της κοινωνίας, στη διάσπαση της σε τάξεις. Τούτη η «άρση» δεν μπορεί να έχει τη μορφή μιας απλής ιδέας ή αφαίρεσης, αλλά μπορεί μονάχα να είναι μια έμπρακτη, συγκεκριμένη μορφή κοινωνίας.

46

Η παγκόσμια και αποκλειστική εξουσία των εργατικών συμβουλίων, του αντι-κράτους, των συνεταιρισμένων παραγωγών ή της «γενικευμένης αυτοδιεύθυνσης», δηλαδή του συμπεφωνημένου και συντονισμένου εγωισμού, είναι η παραγωγική δύναμη και η κοινωνική σχέση παραγωγής που μπορούν να εκτοπίσουν και να καταστήσουν απαρχαιωμένα όλα τα αποτελέσματα της ασυντόνιστης και μη εναρμονισμένης εγωιστικής δραστηριότητας των ανθρώπων. Και αυτά, στο σύνολο τους, αποτελούν την αποξένωση τη μη συνειδητή παραγωγή των οικονομικών «νόμων» του καπιταλισμού από το προλεταριάτο, με όλες τις ολέθριες για το προλεταριάτο συνέπειες τους. Η θεωρία του κομμουνιστικού εγωισμού είναι πλήρης μόνο ως θεωρία της επαναστατικής οργάνωσης και ως θεωρία της επαναστατικής πρακτικής εν γένει' ως θεωρία των καινούριων κοινωνικών σχέσεων και ως θεωρία της πρακτικής των Συμβουλίων. Είναι, δηλαδή, επαρκής μόνο ως θεωρία της κομμουνιστικής κοινωνίας και ως θεωρία της μετάβασης από την (κρατική) καπιταλιστική στην κομμουνιστική κοινωνία. Είναι,

λοιπόν, προφανές πως οι θέσεις αυτές έχουν ακόμα μακρύ δρόμο να διανύσουν προς το συγκεκριμένο.

47

Η ουσία του κομμουνισμού είναι ο εγωισμός η ουσία του εγωισμού είναι ο κομμουνισμός.

Αυτό είναι το μυστικό που αλλάζει τον κόσμο και που ο κόσμος ακόμα κρατάει σε μεγάλη έκταση μακριά του. Η εκτύλιξη και διαλεύκανση του μυστικού αυτού ως γένεση και ανάδυση της ριζοσπαστικής υποκειμενικότητας δεν είναι άλλη από τη διαδικασία σχηματισμού της ίδιας της κομμουνιστικής κοινωνίας. Κι αυτή ήδη εμπεριέχει την αντικειμενική διαδικασία.

48

«Αλλά ο άνθρωπος εξατομικεύεται μονάχα μέσω της διαδικασίας της ιστορίας. Εμφανίζεται αρχικά ως ειδωποιό ον, φυλετικό ον, αγελαίο ζώο - και όχι ως "πολιτικό ζώο" με την πολιτική έννοια. Η ανταλλαγή καθεαυτή είναι σημαντικός παράγοντας αυτής της εξατομίκευσης».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

49

Έτσι, κατά μία έννοια, όλη η ιστορία (μακροπρόθεσμα, εάν όχι επ' άπειρον) υπήρξε μία διαδικασία εξατομίκευσης) Η εξατομίκευση αυτή φτάνει το αποκορύφωμα της δημοσιότητας της στην εποχή του συντεχνιακού καπιταλισμού. Αλλά ο «ατομικισμός» της ατομικής ιδιοκτησίας είναι ένα τίποτα, ένα μηδέν, μολονότι αποτελεί την πιο ευνοούμενη αυταπάτη της. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της ατομικής ιδιοκτησίας είναι μια υλοποιημένη πραγματοποίηση, όπου ο εγωισμός των υποκειμένων (των υπηκόων της, κεφαλαιοκρατών και εργατών εξίσου) είναι καταπιεσμένος και υποταγμένος στην ψευδο-υποκειμενικότητα της «οικονομίας δι' εαυτήν». Η αλήθεια της καπιταλιστικής κοινωνίας και της ατομικής ιδιοκτησίας δεν είναι η ατομική περιουσία, αλλά η στέρψη - συγκεκριμένα: του προλεταριάτου. Η αλήθεια της ατομικής ιδιοκτησίας δεν είναι τίποτε άλλο από την παραγωγή, την αναπαραγωγή και την αύξηση μιας στερημένης και ακτήμονος τάξης· ήτοι, της τάξης της μισθωτής εργασίας.

Η ατομική ιδιοκτησία είναι, συνεπώς, η ίδια η άρνηση του ατομικισμού και της ατομικής περιουσίας. Για τη συντριπτική πλειοψηφία των υπηκόων της, δηλαδή των προλεταρίων, η ατομική ιδιοκτησία δεν είναι κατά κανέναν τρόπο ατομικός πλούτος, αλλά είναι μάλλον απώλεια (πώληση, αποξένωση) του εαυτού, είναι να είσαι άλλος από τον εαυτό σου, να είσαι άλλος για τους άλλους. Ακόμα και οι καπιταλιστές, οι κεφαλαιοκράτες δεν είναι παρά, στην καλύτερη περίπτωση, απλοί πράκτορες του κεφαλαίου - διαχειριστές της δικής τους (και των άλλων) στέρσης. Ο μυθικός «ατομικισμός» της καπιταλιστικής κοινωνίας μπορεί να πραγματωθεί μονάχα μέσα στην άρνηση του και στην άρνηση της κοινωνίας από την οποία εκπηγάξει. Έτσι, η Παρισινή Κομμούνια του 1871, η πρώτη πραγματωμένη «Δικτατορία του Προλεταριάτου», επιχείρησε να καταργήσει την ιδιωτική ιδιοκτησία προκειμένου να «κάνει αλήθεια τον ατομικό πλούτο».

Η επανάσταση της γενικευμένης αυτοδιεύθυνσης είναι η κίνηση από τον στενό, περιορισμένο, στον πλήρη, ολοκληρωμένο, εγωισμό στον ίδιο τον αυτό-εμπλουτισμό του εγωισμού. Είναι η άνοδος του εγωισμού από το βασίλειο της αναγκαιότητας στο βασίλειο της ελευθερίας.

III. Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΓΩΙΣΜΟΥ

50

Καταλήγουμε στην έννοια της κομμουνιστικής κοινωνίας από ένα μονοπάτι, μέσω της ανάλυσης και της ανάπτυξης της εν εαυτώ αντίφασης του εγωισμού, της αυτοαντιφατικής δομής του εγωιστικού προτάγματος. Η κομμουνιστική κοινωνία αυτή καθεαυτή και η αυτο-υπέρβαση του στενού εγωισμού του ιδιωτικοποιημένου ανθρώπου δεν μπορεί παρά να είναι η έκβαση της ίδιας της εμμενούς και ιστορικής διαλεκτικής του εγωισμού.

51

Το εγωιστικό πρόταγμα, για να γίνει επαρκές για τον εαυτό του, πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερα από ένα εγώ.

52

Ο κομμουνιστικός εγωισμός, όπως και η κομμουνιστική κοινωνία, δεν είναι παρά η ύστατη κατάληξη της εμμενούς κριτικής, της αυτο-κριτικής - του αστικού εγωισμού, της ιδιωτικοποιημένης ζωής.

53

«Ο κομμουνισμός είναι για τον Άγιο μας τελείως ακατανόητος, επειδή οι κομμουνιστές δεν αντιπαραθέτουν τον εγωισμό στην αυτοθυσία ή την αυτοθυσία στον εγωισμό ούτε εκφράζουν αυτή την αντίφαση θεωρητικά στην αισθηματική της ή στην πομπώδη ιδεολογική της μορφή. Αντίθετα, δείχνουν την υλική βάση που τη γεννάει και που μαζί της η αντίφαση εξαφανίζεται από μόνη της. Οι κομμουνιστές δεν κηρύσσουν καμιά ηθική, σαν αυτήν που κηρύσσει ο Στίρνερ τόσο εκτεταμένα. Δεν θέτουν στους ανθρώπους την ηθική απαίτηση: αγαπάτε ο ένας τον άλλο, μην είστε εγωιστές, κ.λπ. Αντίθετα, ξέρουν πολύ καλά ότι ο εγωισμός, όπως εξίσου και η αυτοθυσία, είναι μέσα σε καθορισμένες συνθήκες μια αναγκαία μορφή αυτο-επιβεβαίωσης των ατόμων. Επομένως, οι κομμουνιστές με κανέναν τρόπο δεν θέλουν, όπως πιστεύει ο Άγιος Μαξ, και όπως επαναλαμβάνει ο πιστός του Ντοπότε Γκρατσιάνο (Αρνολντ Ρούγκε) [...] να καταργήσουν το "ιδιωτικό άτομο" για το κατήρι του "γενικού", αυτοθυσιαζόμενου ανθρώπου [...] Οι κομμουνιστές θεωρητικοί, οι μόνοι που έχουν καιρό να αφοσιώνονται στη μελέτη της

ιστορίας, ξεχωρίζουν για το λόγο ότι μόνον αυτοί έχουν ανακαλύψει πως στη διάρκεια όλης της ιστορίας, το "γενικό συμφέρον" δημιουργείται από άτομα που ορίζονται ως "ιδιωτικά πρόσωπα". Ξέρουν ότι η αντίφαση αυτή είναι μόνον επιφανειακή, διότι η μία πλευρά της, η λεγόμενη "γενική" παράγεται διαρκώς από την άλλη μεριά, το ατομικό συμφέρον, και με κανέναν τρόπο δεν έρχεται σε αντιπαράθεση με το τελευταίο ως ανεξάρτητη δύναμη με ανεξάρτητη ιστορία - έτσι αυτή η αντίφαση πάντοτε καταστρέφεται και αναπαράγεται στην πράξη. Επομένως, δεν υπάρχει θέμα εγγελιανής "αρνητικής ενότητας" δύο πλευρών μιας αντίφασης, αλλά πρόκειται για την υλικά προσδιορισμένη καταστροφή του προηγούμενου υλικά προσδιορισμένου τρόπου ζωής των ατόμων, που με την εξαφάνιση του εξαφανίζεται επίσης και αυτή η αντίφαση μαζί με την ενότητα της».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ - ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΕΝΓΚΕΛΣ)

54

Η εκτόπιση του ιδιωτικού εγωισμού ακολουθεί την ίδια διαδρομή με τον ιδιωτικό εγωισμό. Το μονοπάτι που οδηγεί έξω από τον στενό εγωισμό είναι το ευθύ και στενό μονοπάτι του ίδιου του εγωισμού. (Αλλά, όπως επιχειρηματολόγησε και ο Αϊνστάιν σε σχέση με τον φυσικό κωρόχρονο, αυτό που είναι ευθύ και στενό από τη στενή σκοπιά του εμμενούς παρατηρητή, μπορεί να είναι οτιδήποτε άλλο από ευθύ για μία πιο ευρεία σκοπιά - να είναι εξαιρετικά καμπύλο μάλιστα, τόσο που να σμίγει εκ νέου με τον εαυτό του). Η αφηρημένη άρνηση του εγωισμού - η καταστολή, η απώθηση — δεν επαρκεί' επαρκεί μονάχα η συγκεκριμένη άρνηση του και η εμμενής άρνηση του - δηλαδή η αυτοάρνηση.

55

Η ανάπτυξη του εγωισμού - η ιστορική φαινομενολογία της υποκειμενικότητας - είναι, επίσης, μία διαλεκτική με τούτη την έννοια: η έξοδος από τον στενό εγωισμό περνάει μέσα από τον στενό εγωισμό καθαυτό. Και όλες οι απόπειρες να φράξουν το δρόμο αυτόν τείνουν μονάχα να απαγορεύσουν την ανάπτυξη και να την καθηλώσουν στο στενό της στάδιο.

56

Ο ιδιωτικός εγωισμός είναι ένας εγωισμός συγκρουόμενος με την ίδια την ουσία του. (Τούτο όμως γίνεται φανερό αλήθεια και, συνεπώς, η μία μετά την άλλη οι συνθήκες που καθιστούν αναγκαία τη στενή οικειοποίηση, το σφετερισμό - συνθήκες που συχνά στοιβάζονται χονδροειδώς κάτω από τη συγχυστική κατηγορία της «σπάνης» - εγκαταλείπονται, φεύγουν, και οι συνθήκες για μια πληρέστερη, ευρύτερη οικειοποίηση ωριμάζουν. Πιο ειδικά, τούτο σημαίνει πως οι συνθήκες για την οικειοποίηση άλλων ανθρώπων ως υποκειμένων (αμοιβαϊότης, αλληλεγγύη) αντιτίθεται ρητά στην οικειοποίηση τους ως απλώς αντικειμένων (εκμετάλλευση). Έτσι, για παράδειγμα, η παρούσα «ύφεση», η αύξηση της φτώχειας και της απελπισίας που συνεπιφέρει, υπήρξε αρχικά μια μεγάλη ανάσχεση από αυτή την άποψη και έχει δραστικά περιορίσει την καθημερινή πειραματική βάση, το πειραματικό πεδίο που, για ένα διάστημα (στην κορύφωση της «ευμάρειας», της «αφθονίας» στη δεκαετία του '60), έκανε την κριτική αυτή να νιώθει αληθινή.

57

Αυτό που τείνουμε να μη συνειδητοποιούμε αμέσως είναι πως η επικρατούσα, στενή και πτωχαίνουσα μορφή του εγωισμού, της αυτοϊκανοποίησης, είναι βαθιά αναμειγμένη με το αντίθετο της, με την απάρνηση της αυτοϊκανοποίησης. Επίσης, πως η «απληστία» που κανονικά δοκιμάζουμε και νιώθουμε είναι μια απληστία ριζικά προσμειγμένη με την ίδια της την άρνηση, με την πικραμένη αποποίηση' με την απάρνηση της απληστίας που θεμελιώνεται αναγκαστικά στις στενές, περιορισμένες συνθήκες της αυτο-απόλαυσης, που επί του παρόντος είναι διαθέσιμη και, ιδιαίτερα, ήταν στο παρελθόν διαθέσιμη, στις παρελθούσες συνθήκες ακραίας σπάνης, απώλειας και μόχθου. Πιο ειδικά, η μορφή αυτο-απόλαυσης που είναι αποκλεισμένη, η μυστική αυτο-άρνηση που κρύβεται στην καρδιά του ιδιωτικοποιημένου εγωισμού, είναι η απάρνηση όλων των κοινωνικών απολαύσεων, όλων των κοινωνικών ηδονών, των ηδονών της κοινότητας, των από κοινού ηδονών της αυθόρμητης συναναστροφής και εξωστρέφειας, της ζεστασιάς της ανθρώπινης αλληλεγγύης του πλούτου της αυθεντικής γιορταστικότητας, των οργίων των αυθεντικών γιορτών - των ηδονών της συνεύρεσης και της κοινωνικής ικανοποίησης εν γένει. Τα χνάρια όλων αυτών είναι εγκλωβισμένα στα όρια του

ολοένα σμικρυνόμενου κύκλου της ιδιωτικής οικογένειας, που η ίδια δεν είναι παρά το πυρηνικό απομεινάρι, το υιοθετημένο από το κεφάλαιο, των παρελθουσών πρωτόγονων κομμουνιστικών κοινωνιών συγγένειας και των «διευρυμένων οικογενειών» - απομεινάρι που δημοσιοποιεί την ύστατη αυτοκριτική του με τα αυξανόμενα ποσοστά διαζυγίων, καθώς μάλιστα το διαζύγιο αναγνωρίζεται και επισήμως χαρακτηρίζεται ως «αποξένωση», ως «απομάκρυνση». Και τούτο ιδιαίτερος στις «προηγμένες» καπιταλιστικές χώρες, δηλαδή, στις χώρες που έχουν φτάσει στα προχωρημένα στάδια κοινωνικής αποξένωσης.

Η υστέρηση στην οικειοποίηση των νεότερων συνθηκών της «μη σπάνης», της δυναμικής και (ήδη σε κάποιο βαθμό) πραγματικής αφθονίας, είναι το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να κατανοηθεί το παρόν ιστορικό στάδιο της «διαλεκτικής του εγωισμού». Η θετική στιγμή του αρχικού «hip» κινήματος (της οποίας οι μετέπειτα «επαγγελματίες χίπις» δεν είναι με καμία έννοια κληρονόμοι) - η όλη λιβιδική ανάδυση που άρχισε στη δεκαετία του εξήντα για να υποχωρήσει αρκετά με την ύφεση που ακολούθησε - είναι κατανοητή εν μέρει ως ξεκίνημα της οικειοποίησης εκείνων των νέων συνθηκών.

58

Η ριζική αυταπάτη και πλάνη όλων των ευσεβών και ασκητικών ιδεολογιών είναι πως, εφόσον η εκμετάλλευση συνίσταται στη μερική οικειοποίηση ανθρώπου από άνθρωπο, ο τρόπος να απαλλάξεις τον κόσμο από αυτό το «αμάρτημα» είναι να θεσμίσεις τη μη-οικειοποίηση ανθρώπου από άνθρωπο μάλλον παρά την ολική οικειοποίηση: πως ο τρόπος της άρνησης («καθυσύχασης») της επιθυμίας είναι η κατάπιση μάλλον παρά η εκπλήρωση της: μη με αγγίξεις και δεν θα σε αγγίξω και εγώ. Είναι η λογική της στέρησης.

Το πρόβλημα της μιζέριας του στενού εγωισμού επιδέχεται δύο μόνο λύσεις: είτε (1) την υπερβολή του στο σημείο όπου αρχίζει να εξαπλώνεται πέραν των ιδίων του των ορίων την επέκταση του ώσπου να γίνει ένα με την ολότητα, επανανακαλύπτοντας ακριβώς εντός του το υποτιθέμενο αντίθετο του και αυτό που προηγουμένως απέκλειε, είτε (2) την καταστολή, την κατάπιση του και συνεπώς τη διαίωση της κυριαρχίας της παρούσας κοινωνικής μορφής που είναι όλα όσα, η

ιστορική κατάπιξη του προβλήματος αυτού, μπόρεσε ίσαμε τώρα να παραγάγει.

59

Ο κομμουνισμός δεν είναι η αυτοκατάπιξη του εγωισμού. Είναι κάτι τέτοιο μονάχα όταν ο στεγνός εγωισμός θέλει να υπερβεί τον εαυτό του για τους δικούς του βαθύτερους λόγους, όταν βρίσκει εσωτερικούς λόγους, εγωιστικούς λόγους· όταν βλέπει τον εαυτό του να γίνεται η ίδια του η συντριβή, να ηπάται από τον ίδιο, να αυτοκαταστρέφεται - να γίνεται, συνεπώς, αντιφατικός - τότε είναι που οδηγείται στο ίδιο του το τέλος, και αρχίζει ο κομμουνισμός. Ο ιδιωτικός εγωισμός είναι ιστορικά ο ίδιος του ο αφανισμός. Η άσκηση του προξενεί την ίδια του την κοινωνικοποίηση - τον κοινωνικό εγωισμό. Ο κομμουνισμός είναι η άρνηση του εγωισμού μονάχα όντας μία ανώτερη μορφή εγωισμού - όντας το ανώτατο στάδιο του εγωισμού. Ο στενός εγωισμός, η ιδεολογία της αυτοϊκανοποίησης και της αυτοπραγμάτωσης και η πρακτική της αποκλειστικής αυτοϊκανοποίησης και αυτοπραγμάτωσης, γίνεται, σ' ένα ορισμένο στάδιο της ανάπτυξης του, εμπόδιο για την αυτοϊκανοποίηση και για την αυτοπραγμάτωση. Γίνεται το κύριο όριο και κώλυμα για τους ίδιους τους στόχους του. Γίνεται φράγμα για τον ίδιο τον εαυτό του. Αυτή είναι η αυτο-αρνητικότητα που αφυπνίζει εντός του την επιθυμία για την ίδια του την υπέρβαση: για την αυτο-υπέρβαση, ένα ξεπέραςμα σε συμφωνία με τον εαυτό του, με την ίδια την ουσία του, με τους ίδιους τους όρους του, που θεμελιώνεται στο εφικτό της κοινότητας της ικανοποίησης ως απεριόριστης εύρυνσης της ικανοποίησης. Αυτή είναι η εμμελής αυτοκριτική του στενού εγωισμού' η θανατική καταδίκη που απαγγέλλει στον εαυτό του. Έτσι, η αποφασιστική άρνηση του στενού εγωισμού μπορεί να επέλθει μονάχα μέσω της ίδιας της οργανικής ανάπτυξης του, της περαιτέρω ανάπτυξης του. Δηλαδή, δεν μπορεί παρά να είναι αυτο-άρνηση. Η «ευτυχία» εις βάρος των άλλων ο αποκλεισμός της ευτυχίας των άλλων από τη δική σου ευτυχία εμφανίζεται εφεξής ως μίzero θεμέλιο ως το αντίθετο της ευτυχίας, ως μίzero και η ατομική ιδιοκτησία εμφανίζεται ως πλούτος φτώχειας συγκρινόμενη με το καινούργιο θεμέλιο που έχει μεγαλώσει κρυφά μαζί με την ίδια τη σύγχρονη κοινωνία.

Ο κομμουνισμός είναι η κατανόηση του περιοριστικού, αποκλειστικού

εγωισμού ως ιστορικά αντιφατικού προς τον εαυτό του και, συνεπώς, πεπερασμένου: καταδικασμένου να καθεί – ως μία μη αιώνια “ανθρώπινη φύση” αλλά, αντιθέτως, αυτοακυρούμενη’ μεταβατική’ εφήμερη’ ως η αποφασιστικά αφύσικη (αντικοινωνική) συνθήκη, κατάσταση, του ανθρώπου πριν από την αυτο-ολοκλήρωση του ανθρώπινου είδους.

Ο κομμουνισμός είναι η κατανόηση του αστικού εγωισμού ως κάτι που ήδη περιέχει και υπονοεί την ίδια του την ιστορική άρνηση, κάτι που περιέχει την άρνησή του σε εμβρυακή μορφή – που περιέχει τα σπέρματα της καταστροφής του – λόγω του ότι είναι κάτι εσφαλμένο και ψευδές προς τον εαυτό του. Η κοινωνία, ο “κοινωνισμός”, ο “σοσιαλισμός” - και η κοινωνική παραγωγή – ήταν ήδη, από την πρώτη αρχή, η καταπιγμένη ουσία του.

60

Ευθύς εξαρχής, συνειδητά ή όχι, το «πρώτα εγώ» ήταν πάντα το αναγκαίο μοτίβο της πρακτικής του καθενός. Ο καθένας, σε κάθε στιγμή της ζωής του, συνειδητά ή όχι, πράττει και δρα για τα δικά του συμφέροντα ως ένα βαθμό. Καθείς άλλο θα ήταν ασύλληπτο, απίθανο, αδύνατον. Ανήμπορος να κυνηγήσει άμεσα τις επιθυμίες του, ένας μαζοχιστής χρησιμοποιεί τη μεσολάβηση του πόνου. Οι μαζοχιστές της ηθικής, της ιδεολογίας και των υποθέσεων αναζητούν την ηδονή μέσω της οδύνης τού να περιορίζονται από μόνοι τους μέσω αυτών των προβολών.

Ο ηθικός ιδεαλιστής επιχειρεί να αποκτήσει αυτό που θέλει διά μέσου της μεσολάβησης του προβλεπομένου ιδεώδους, διότι δεν ξέρει πώς να πάρει αυτό που θέλει άμεσα. Δεν ξέρει τον πρακτικό πλούτο εντός του ως υποκειμένου και κέντρου αυτής της πρακτικής, και έτσι τοποθετεί το κέντρο του έξω από τον εαυτό του ως μία άκαμπτη και αυστηρή γενικότητα, περιορισμένη αυτή να «αποφασίζει αντ’ αυτού». Πράττοντας έτσι, κάνει το λάθος να πιστεύει πως το να είναι συνεπής με το ιδεώδες του σημαίνει πάντα συνέπεια με τα προσωπικά συμφέροντα του.

61

Ο «κομμουνιστικός εγωισμός» σημαίνει την άρνηση της άρνησης του

πρωτόγονου εγωισμού (του στενού, περιορισμένου εγωισμού). Αλλά ο προσανατολισμός της διαδικασίας ως εμμενούς κριτικής ή αυτοκριτικής - και όχι ως εξωτερικής ή μηχανιστικής άρνησης - πρέπει πάνω απ' όλα να τονιστεί, πρέπει να υπογραμμιστεί, ενάντια σε όλες τις καταναγκαστικές και γραφειοκρατικές μεθόδους. Ο κοινωνικός εγωισμός, ο κομμουνιστικός εγωισμός, είναι η άρνηση της άρνησης του καπιταλιστικού εγωισμού, αλλ' αυτό είναι η αυτο-άρνηση της αυτο-άρνησης εκείνου του εγωισμού. Αυτή η δεύτερη άρνηση είναι ουσιώδης για τον στενό εγωισμό καθεαυτόν, όχι λιγότερο από την πρώτη άρνηση, η οποία παράγει την αντίθεση του - τον αμοραλισμό, τον αντι-εγωισμό, τον αλτρουισμό. Αυτή η δεύτερη άρνηση είναι αναγκαία στον στενό εγωισμό, στη διατήρηση των ίδιων του των προϋποθέσεων, από τη στιγμή που προχωρεί ίσαμε ένα ορισμένο κατώφλι στην αυτοανάπτυξή του. Η κατάλληλη μέθοδος να παρέμβεις καταλυτικά - διεγείροντας και επιταχύνοντας - σε τούτη τη διαδικασία, από τα «έξω», είναι η επικλητική μέθοδος- η μέθοδος της σαγήνης. Η μέθοδος της επίπληξης, της μομφής, μολονότι χρήσιμη σε ορισμένες κρίσιμες καμπές, είναι, ειδικά με τη μορφή του κολασμού, περισσότερο επαρκής στην πρώτη και όχι στη δεύτερη άρνηση του στενού εγωισμού. Η μέθοδος του κολασμού είναι εκείνη του να τραβάς βιαίως νθικές προβολές έξω από την ψυχή, του να δημιουργείς «λαβές» στο κεφάλι του θύματος προς εύκολη χειραγώγηση από εξουσίες και ιδεολόγους κάθε λογής, υποβάλλοντας βαθμηδόν την υποτακτικότητα, επιφέροντας εντός του θύματος το σχίσμα ανάμεσα στην αίσθηση του καθήκοντος και την αίσθηση της διάθεσης σχηματίζοντας τη θηλεία της ενοχής του αλλοτριωμένου αυτοελέγχου.

Η δεύτερη άρνηση, αντιθέτως, σημαίνει την άρνηση του αλτρουισμού, το ξεπέραςμα όλων αυτών των διαχωρισμών την κατάρρευση των προβολών πίσω πάλι στην ψυχή' την ανάκτηση τους στη συγκρότηση του εαυτού' σημαίνει την κέντρωση, αντί την αλλοτριώση, του αυτοελέγχου. Αυτή είναι η ίδια η διαμόρφωση του εαυτού που είναι κατάλληλος και ικανός για την αυτο-διεύθυνση.

62

Μη μας παρεξηγήσετε. Μην κάνετε λάθος. Αυτή η θεωρία δεν είναι απολογία του στενού εγωισμού. Διόλου δεν ενδιαφερόμαστε για εκείνη

την άρνηση του αλτρουισμού που είναι απλώς μια επιστροφή στον στενό εγωισμό μια παλινδρόμηση. Ο κομμουνιστικός εγωισμός, και όχι ο αλτρουισμός, είναι το πραγματικό αντίθετο του στενού εγωισμού. Μολονότι ο αλτρουισμός και ο στενός εγωισμός εκλαμβάνονται συνήθως ως αντίθετα, έχουν κοινό το εξής: μια εμμενής κριτική τόσο του ενός όσο και του άλλου πρέπει να καταλήγει στον κομμουνιστικό εγωισμό. Δηλαδή, ο κομμουνιστικός εγωισμός είναι η σύνδεση αλτρουισμού και στενού εγωισμού. Ο κομμουνιστικός εγωισμός είναι ταυτόχρονα, ταυτόσημα, αμφοτέροι και ουδείς από αυτούς· είναι η ενωτική απόρριψη αμφοτέρων που είναι, επίσης, η ενωτική επιβεβαίωση τους.

IV. Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΩΙΣΜΩΝ

63

«Στη θέση της παλιάς αστικής κοινωνίας με τις τάξεις της και τις ταξικές αντιθέσεις της μπαίνει μια ένωση, μέσα στην οποία η ελεύθερη ανάπτυξη του κάθε ατόμου είναι η προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ - ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΕΝΓΚΕΛΣ)

64

«Στα εργαστήρια της ατομικής δημιουργικότητας, μια επαναστατική αλχημεία μετατρέπει σε χρυσάφι τα ευτελέστερα μέταλλα της καθημερινότητας. Πρόκειται, πρώτα απ' όλα, για τη διάλυση της συνείδησης των καταναγκασμών, του αισθήματος ανικανότητας, στη δελεαστική άσκηση της δημιουργικότητας για το χύσιμό τους στην αρχή της δημιουργικής ικανότητας, στη γαλήνια κατάφαση της μεγαλοφυίας της. Η μεγαλομανία, τόσο στείρα άλλωστε στο επίπεδο του γοήτρου και του θεάματος, αντιπροσωπεύει εδώ έναν σημαντικό σταθμό στον αγώνα όπου το εγώ αντιπαρατίθεται στις συνασπισμένες δυνάμεις της οροθέτησης.

Μες στη νύχτα του θριαμβευτή σήμερα μηδενισμού, ο δημιουργικός σπινθήρας, που είναι σπινθήρας της αληθινής ζωής, λάμπει ακόμα ζωηρότερα. Και ενώ το σχέδιο για καλύτερη οργάνωση της επιβίωσης αποτυχαίνει, υπάρχει, στον πολλαπλασιασμό αυτών των σπινθήρων που σιγά σιγά συγχωνεύονται σε ένα και μόνο φως, η υπόσχεση για μία νέα οργάνωση που, τούτη τη φορά, θεμελιώνεται στην αρμονία των ατομικών θελήσεων. Το ιστορικό γίνεσθαι μας οδήγησε στη διασταύρωση όπου η ριζική υποκειμενικότητα συναντάει τη δυνατότητα μετασχηματισμού του κόσμου. Η προνομακική αυτή στιγμή είναι η ανατροπή της προοπτικής».

(ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ)

65

Η κομμουνιστική κοινωνία μπορεί να συλληφθεί μονάχα στη θεμελίωση του συντονισμού των εγωισμών. Έτσι, η βάση της είναι η συνοχή των εγωισμών, ενώ μέχρι τούδε ο εγωισμός έχει εμφανιστεί ως η par excel-

lence δύναμη του διαχωρισμού και της ιδιωτικοποίησης.

66

Η ουσία του συντονισμού των εγωισμών είναι η εξής: το άλλο πρόσωπο είναι μέρος του δικού σου πλούτου.

67

Ο συντονισμός των εγωισμών είναι η ενότητα, η σύνθεση, η μοναδικότητα, του «ιδιαιτέρου» και «γενικού» συμφέροντος: η κομμουνιστική κοινωνία.

68

Η συνοχή της κομμουνιστικής κοινωνίας, από τη στιγμή που φτάνουμε στο κατώφλι των κατάλληλων συνθηκών της, μπορεί να συλληφθεί σ' αυτήν τη βάση: ότι η κοινότητα, η κοινωνία, ο συνεταιρισμός και η συνεργασία, είναι η μεγαλύτερη προσωπική αξία που κατέχει κάθε ένα από τα κοινωνικά άτομα. Τούτο σημαίνει ότι οι κοινωνικές σχέσεις τους είναι η μέγιστη αξία και ο μέγιστος πλούτος τους. Η κοινωνική σχέση καθεαυτή γίνεται η ενωτική, ενοποιημένη και παγκόσμια μέθοδος για την επίτευξη κάθε σκοπού για την ικανοποίηση κάθε ανάγκης, γίνεται συνεπώς αυτοσκοπός. Η κοινωνία συνεχίζει να υπάρχει ενωμένη στο μέτρο που τα κοινωνικά άτομα βρίσκουν μια μεγαλύτερη αξία στην αναπαραγωγή της παρά σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που τείνει να την καταστρέφει.

V. Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

69

«... το πλούσιο ανθρώπινο ον και η πλούσια ανθρώπινη ανάγκη αντικαθιστούν τον πλούτο και την αθλιότητα της πολιτικής οικονομίας. Το πλούσιο ανθρώπινο ον σε αναζήτηση μιας ολότητας ανθρώπινων εκδηλώσεων της ζωής - ο άνθρωπος στον οποίο η ίδια η πραγμάτωση του υπάρχει ως εσώτερη αναγκαιότητα, ως ανάγκη. Όχι μόνον ο πλούτος αλλά και η αθλιότητα του ανθρώπου - στην υπόθεση του σοσιαλισμού - αποκτά στο ίδιο μέτρο μιαν ανθρώπινη και επομένως κοινωνική σημασία. Η αθλιότητα είναι ο παθητικός δεσμός που κάνει το ανθρώπινο ον να νιώθει την ανάγκη του μέγιστου πλούτου - το άλλο ανθρώπινο ον. Η κυριαρχία της αντικειμενικής οντότητας μέσα μου, η αισθητή έκρηξη της ζωικής μου δραστηριότητας είναι το πάθος, που γίνεται έτσι η δραστηριότητα του είναι μου».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

70

«Η αυθεντική κοινή ζωή δεν αναδύεται μέσα από τη σκέψη' προέρχεται μάλλον από την ανάγκη και τον εγωισμό των ατόμων, δηλαδή άμεσα από την ενεργοποίηση της ίδιας τους της ύπαρξης. Δεν εξαρτάται από τον άνθρωπο το κατά πόσον υπάρχει ή όχι αυτή η κοινωνική ζωή. Εντούτοις, όσο ο άνθρωπος δεν αναγνωρίζει τον εαυτό του ως άνθρωπο και δεν οργανώνει ανθρώπινα τον κόσμο, αυτή η κοινή ζωή εμφανίζεται υπό την μορφή της αποξένωσης, διότι το υποκείμενο της, ο άνθρωπος, είναι ένα ον αποξενωμένο από τον εαυτό του».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

71

Προσδοκούμε μια βαθιά αντιστροφή προοπτικής στο κατώφλι της κοινοτικής κοινωνίας, στην οποία κάθε πιθανή αυστηρά ιδιωτικοποιημένη αξία θα ξεθωριάζει μες στην ασημαντικότητα και θα δοκιμάζεται ως περιορισμένη και πωχευμένη σε σύγκριση με την ατομική, προσωπική, «ιδιωτική» αξία κάθε κοινωνικού υποκειμένου μέσα στην κοινωνική ύπαρξη του. Και αυτή η στάση δεν θα είναι, κάτω από κείνες τις συνθήκες, μια απλή ιδεαλιστική πόζα ή μια ευσεβής επιθυμία, δεν θα είναι απλή ηθική αφαίρεση, δεν θα είναι

αναπαράσταση υπεράνω των πραγματικών συνθηκών - που είναι όλα όσα μπορούν να υπάρχουν σήμερα - αλλά, αντιθέτως, θα εγερθεί από τα πιο άμεσα, απτά και συγκεκριμένα γεγονότα της ζωής.

Μετά τη διάλυση των πρώιμων κοινοτικών σχηματισμών ίσαμε σήμερα, και σε ολοένα αυξανόμενο βαθμό, όλος ο πλούτος ήταν ιδιωτικός, δηλαδή μονάχα η ατομική ιδιοκτησία έχει αναγνωριστεί ως πλούτος. Στο μέλλον, εάν θα υπάρξει κάποιο μέλλον, καθετί στενό και ιδιωτικοποιημένο θα αποκαλύπτεται ως η ουσία της φτώχειας, και ο πλούτος θα πραγματώνεται μονάχα ως κοινωνικός πλούτος, ως πλούτος μέσα στα ανθρώπινα όντα' στις σχέσεις και στις ικανότητες τους· στα προσόντα, στα ταλέντα και στις εξωτερικεύσεις τους. Δηλαδή, ο μέγιστος πλούτος και το αναγκαίο πλαίσιο όλου του πλούτου είναι η ίδια η κοινωνία.

72

Το κεντρικό πρόβλημα των κομμουνιστικών κοινωνικών σχέσεων είναι το ακόλουθο: ποιο θα είναι το θεμέλιο των ανθρώπινων σχέσεων, της διαπροσωπικής συνοχής, πέραν της συγγένειας και της ανταλλακτικής αξίας, ήτοι πέραν των δεσμών αίματος που σχημάτιζαν την απίστευτη συνδεδετική δύναμη, και τη μεγάλη αδυναμία, των πρωτόγονων κομμουνιστικών κοινωνιών και πέραν των σχέσεων διά της ανταλλακτικής αξίας μέσα στις οποίες αυτές οι πρωτόγονες κοινωνίες αποσυντέθηκαν καθώς μορφοποιούνταν και συγκροτούνταν οι ταξικές κοινωνίες;

Η μοναδική λύση είναι ο σχηματισμός αυθεντικής συνάφειας, έμπρακτης συγγένειας, που θα ανακαλύπτεται αισθαντικά, θα επαληθεύεται και θα επιβεβαιώνεται αισθησιακά, που θα υπερβαίνεται και θα διαλύεται στην πράξη' ο ελεύθερος συνεταιρισμός· η συνήχηση και ο συντονισμός των παθών. Αλλά στα μύχια αυτής της κατάδειξης της λύσης, τα πάντα μένει ακόμα να ειπωθούν.

73

Ας το πούμε ευθέως: όλες αυτές οι κουβέντες περί «ιστορικής αναγκαιότητας» και περί του «αναπότρεπτου» άλλο δεν επιτυγχάνουν από το να παράγουν από αυτή τη μυστικιστική «αναγκαιότητα» ένα

ψευδοθέμα, και να παρασύρουν την προσοχή από τα αληθινά ζητήματα, δηλαδή τους εαυτούς μας. Η κομμουνιστική κοινωνία είναι «ιστορικά αναπότρεπτη» και «αντικειμενικά αναπόφευκτη» εφόσον, και μόνο στο μέτρο που, εμείς είμαστε υποκειμενικά αποφασισμένοι να την εγκαθιδρύσουμε. Και τούτο, διόλου δεν αρνείται το ότι μια τέτοια υποκειμενικότητα έχει τις αναγκαίες αντικειμενικές συνθήκες της που μπορούν να αναπτυχθούν ιστορικά.

VI. ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ

74

Τι είναι αυτή η «ριζοσπαστική υποκειμενικότητα»; Από τούδε και στο εξής το επαναστατικό υποκείμενο είναι ο συνειδητός - ο διαθέτων θετική αυτοσυνειδησία - εγωιστής, ως αντίθετος των ασύνειδων ή εχόντων αρνητική αυτοσυνειδησία (ένοχων) εγωιστών, ανάμεσα στους οποίους ο επαναστάτης περιδιαβάζει αθέατος, δίχως να τον αναγνωρίζουν, ενώ εκείνος, αντιθέτως, τους αναγνωρίζει. Μπορεί να διατηρήσει τούτη τη θετική του στάση ως προπαρασκευή του εκτεταμένου εγωισμού, εν αναμονή του γενικευμένου εγωισμού και των πρώτων ιχνών και ενδείξεων του στους άλλους, λόγω της κατανόησης της θετικής κοινωνικής του επήρειας σε μια κοινωνία διαφοριζόμενη από την παρούσα μέσω της κοινωνικο-ψυχο-θεραπευτικής διαδικασίας της επανάστασης, όπου ο εγωισμός του ενός είναι ο πρώτος ορός και η κυρία προϋπόθεση της πραγμάτωσης και πλήρωσης του εγωισμού όλων.

75

Αντιθέτως προς τις ιδεολογικές κοινοτοπίες, βεβαιώνουμε πως είναι ακριβώς τα πλέον άπληστα άτομα που δεν μπορούν ποτέ να δωροδοκηθούν και να εξαγοραστούν.

Δεν μπορούν να εξαγοραστούν, εννοείται, εντός των στενών πλαισίων της διαφθοράς και των δωροδοκιών που προσφέρονται συνήθως. Είμαστε οι τελευταίοι που θα αρνηθούμε πως «ο καθένας έχει την τιμή του». Αλλά καθώς έδειξε ο Χέγκελ, οι απλώς ποσοτικές αλλαγές δύνανται, πέραν ενός ορισμένου σημείου, να μετατραπούν σε αληθείς ποιοτικές αλλαγές, και έτσι ο άνθρωπος της ριζοσπαστικής υποκειμενικότητας κλιμακώνει με τέτοιο τρόπο την τιμή του, ώστε να είναι τόσο υψηλή που να υπερβαίνει ολοκληρωτικά τα πλαίσια της ανταλλακτικής αξίας και, συνεπώς, κάθε τρέχουσα και μερική κοστολόγηση.

76

Αυτό που αποκαλούμε «κομμουνιστικό εγωισμό» είναι, κατ' ουσίαν, το ίδιο με αυτό που αποκαλούσαν «ριζοσπαστική υποκειμενικότητα» ο

Βανεγκέμ και οι καταστασιακοί. Απαντάται σε όλα τους τα συγγράμματα, αν όχι «κατά γράμμα», τουλάχιστον το πνεύμα. Στην αποτυχία τους να επεξεργαστούν και να αναπτύξουν περαιτέρω την έννοια αυτή, ίσαμε τις ύστατες συνέπειες της, και να διατηρήσουν εν συνοχή με αυτήν όλη την πρακτική τους, καθώς και στην αποτυχία τους να απαλλαχτούν από τα απομεινάρια του ηθικισμού και του εκκοσμικευμένου χριστιανισμού, εντοπίζουμε τις ρίζες των ανεπαρκειών τους.

77

Η ριζοσπαστική υποκειμενικότητα, ήτοι ο κομμουνιστικός εγωισμός ή το πραγματωμένο «κοινωνικό υποκείμενο» (Μαρξ) είναι η συγκεκριμένη πραγματικότητα, το συγκεκριμένο παγκόσμιο σχέδιο που καλούμενα επιτακτικά να πραγματώσουμε. Είναι το ειδικό που είναι εν δυνάμει γενικό. Το επί μέρους που είναι εν δυνάμει παντού. Η ριζοσπαστική υποκειμενικότητα είναι η ίδια μας η ρίζα, είναι η ρίζα που έχουμε όλοι από κοινού, το αληθινό θεμέλιο της κοινότητας μας. Η ριζική υποκειμενικότητα - η «πρωτόγονη» ανθρώπινη ρίζα - μπορεί να εντοπιστεί ως τέτοια στα βάθη της προϊστορίας, ως προϊόν της πορείας αυτής καθεαυτής της προϊστορίας και ως η κρυφή βάση του ξεπεράσμάτος της.

78

«Δεν είμαι τίποτα, μα πρέπει τα πάντα να γίνω».

Μέσα στην τερατώδη γήρανση και ερείπωση της σύγχρονης «κοινωνίας», ο μηδενιστής, αυτό το μαζικό και σύννηθες προϊόν της, γνωρίζει μονάχα το πρώτο σκέλος της άνωθεν διακηρύξεως. Δεν είμαι τίποτα. Συνεπώς, όλα τα άλλα μπορεί να είναι μονάχα λιγότερο κι από μηδέν για μένα. Στον ανεστραμμένο κόσμο της αποξένωσης, είναι η ολότητα των πραγμάτων, των εμπορευμάτων, του χρήματος, του κεφαλαίου, που είναι τα πάντα, κι εμείς, οι εργάτες που τα φτιάχνουμε, δεν είμαστε παρά τα σκατά. Ο μηδενιστής μοιάζει με ένα συλλογισμό έωλο στην ελάχισονα προκειμένη του, με έναν ακροβάτη που η κυβίστησή του χαλαίει στον αέρα. Γι' αυτόν, η λογική τούτης της εμπειρικής αλήθειας, η αλήθεια της εμπειρίας, της καθημερινής ζωής δεν ανατρέπεται άμεσα μετατρεπόμενη στο αντίθετο της, στην απαρέγκλιτη κατάληξη της: Δεν είμαι τίποτα, μα πρέπει τα πάντα να γίνω

- στο συμπέρασμα αυτό που θα τον κάνει επαναστάτη.

Εμείς παράγουμε εμπορεύματα, χρήμα, κεφάλαιο. Εμείς παράγουμε όλα όσα σχηματίζουν τον κοινωνικό πλούτο. Πρέπει να γίνουμε εμφανώς ό,τι είμαστε λανθανόντως: τα πάντα! Τούτη η διαδικασία, του να γίνει ορατή, του να γίνει αληθινή η κοινωνική αλήθεια, εκφράζει την ολική διαδικασία της κομμουνιστικής επανάστασης.

VII. ΗΔΟΝΗ

79

Η αστική πολιτική οικονομία, η επιστήμη της ανταλλακτικής αξίας, ήταν ανέκαθεν η ψευδής συνείδηση της οικονομίας και η επιστήμη της αποξένωσης. Τούτο είναι το πρώτο και ύστατο μήνυμα του Μαρξ, της μαρξικής κριτικής. Με τον εκπεσμό και την εξάλειψη της ανταλλακτικής αξίας, η επιστήμη της αξίας χρήσης (και συνεπώς όλες οι έμπρακτες επιστήμες, οι ενοποιημένες τώρα μέσω της ενοποιημένης υποκειμενικής χρήσης τους) θα γίνει η μοναδική χρήσιμη επιστήμη. Και η επιστήμη της αξίας χρήσης δεν είναι παρά η επιστήμη της ηδονής.

80

«Η αληθινή οικονομία - οι οικονομίες - συνίσταται στο να κάνεις οικονομία στο χρόνο εργασίας (το ελάχιστο, και η αναγωγή στο ελάχιστο του κόστους παραγωγής) αλλά η εξοικονόμηση αυτή είναι ταυτόσημη με την ανάπτυξη της παραγωγικότητας. Συνεπώς, το να κάνεις οικονομία δεν σημαίνει την εγκατάλειψη της ηδονής αλλά την ανάπτυξη της ισχύος και της παραγωγικής ικανότητας και έτσι την ικανότητα και τα μέσα της απόλαυσης. Η ικανότητα για απόλαυση είναι μία συνθήκη της απόλαυσης και, συνεπώς, τα αρχικά της μέσα. Και η ικανότητα αυτή είναι η ανάπτυξη των ταλέντων ενός ατόμου, άρα και της παραγωγικής δύναμης. Το να κάνεις οικονομία στο χρόνο εργασίας σημαίνει να αυξήσεις την ποσότητα του ελεύθερου χρόνου, άρα του χρόνου για την πλήρη ανάπτυξη του ατόμου, η οποία, με τη σειρά της, επαναδρά ως η μεγαλύτερη παραγωγική δύναμη στην παραγωγική δύναμη της εργασίας. Από τη σκοπιά της άμεσης παραγωγικής διαδικασίας μπορεί να θεωρηθεί ως παραγωγή σταθερού κεφαλαίου, με τούτο το σταθερό κεφάλαιο να είναι ο ίδιος ο άνθρωπος. Είναι, επίσης, αυτονόητο πως ο άμεσος εργασιακός χρόνος δεν μπορεί να παραμείνει στην αφηρημένη του αντίφαση προς τον ελεύθερο χρόνο - όπως στην αστική οικονομία. Η εργασία δεν μπορεί να γίνει παιγνίδι, όπως θα επιθυμούσε ο Φουριέ, του οποίου η μεγαλύτερη αξία ήταν ότι διακήρυξε πως ο απώτερος στόχος πρέπει να είναι η ανύψωση σε ένα ανώτερο επίπεδο όχι της διανομής αλλά του τρόπου παραγωγής. Ο ελεύθερος χρόνος - που περιλαμβάνει τόσο το χρόνο ανάπαυλας καισχόλης όσο και το χρόνο για υψηλότερες δραστηριότητες - μετατρέπεται

40

φυσικά όποιον τον απολαμβάνει σε διαφορετικό πρόσωπο, που εισάγεται κατόπιν στην άμεση διαδικασία της παραγωγής. Ο άνθρωπος που ακόμα διαμορφώνεται, βρίσκει την πειθαρχία σε αυτήν τη διαδικασία, ενώ για τον ήδη διαμορφωμένο άνθρωπο είναι εξάσκηση, πειραματική επιστήμη, υλικά δημιουργική και αυτο-αντικειμενοποιητική γνώση, και αυτός ενέχει στο ίδιο του το κεφάλι τη συσσωρευμένη σοφία της κοινωνίας».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

81

Η μέγιστη ανεπάρκεια των σύγχρονων ατόμων είναι η ανικανότητα τους για ηδονές. Η καθημερινή ζωή μας έχει φτωχύνει, εν μέρει διότι είμαστε ανοιχτοί στον κόσμο, και συνεπώς στην ηδονή (όπως και στην οδύνη), μονάχα με τέτοιους στενούς και περιορισμένους τρόπους όπως οι άμυνες, η θωράκιση του χαρακτήρα, που αντιστοιχούν σε έναν κόσμο υπερβαρυμένο από οδύνη, έναν κόσμο δεινών, που ήταν και είναι ο κόσμος της φτώχειας με τον αγώνα του για την επιβίωση, αυτό τον «πόλεμο όλων εναντίων όλων», όπου το να είσαι ανοιχτός σημαίνει να είσαι αδύναμος, και να είσαι αδύναμος σημαίνει να γίνεσαι θύμα. Η εγγενής αντίφαση του αστικού εγωισμού οξύνεται και καθίσταται συνειδητή μόνο στο περιβάλλον εκείνου του αρτιφανούς κόσμου της αφθονίας και του κόσμου της ηδονής, που η ίδια η αστική κοινωνία, στη διάρκεια της φάσης ευμάρειας της στον οικονομικό της κύκλο, προαγγέλλει: ήτοι, μονάχα όταν τα τείχη που φράζουν την οδύνη γίνονται αντιληπτά, μέσα στην καθημερινή εμπειρία, ως τείχη που φράζουν την ηδονή. Η πάλη ενάντια στην κοινωνική οργάνωση της οδύνης και υπέρ της κοινωνικής οργάνωσης της ηδονής είναι ακριβώς η επαναστατική πάλη.

Το πρόβλημα, αλλιώς διατυπωμένο, συνίσταται στον παρόντα στενό χαρακτήρα της «οικειοποίησης της φύσης και της ανθρώπινης φύσης από τον άνθρωπο».

82

Στην επαναστατική διαδικασία, η πάλη δεν είναι παρά η πάλη της ηδονής' η ηδονή δεν είναι παρά η ηδονή της πάλης.

83

Σήμερα, οι άνθρωποι καταπιέζουν ο ένας τον άλλο με τη μικρότητα των επιθυμιών και των πόθων τους· με τη φτώχεια των κοινωνικών αναγκών με την έλλειψη ενός πληρέστερου εγωισμού, μιας πληρέστερης απληστίας. Ζητάμε από τους ανθρώπους να ζητήσουν περισσότερα, έτσι που να ζητήσουμε ακόμα πιο πολλά και να πάρουμε κι άλλα από αυτούς - να πάρουμε όσο πιο πολλά μπορούμε να πάρουμε καθόσον θα μας επιτρέπεται να δώσουμε ακόμα περισσότερα.

Δεν σας ζητάμε πολλά' ζητάμε από σας μονάχα τον ίδιο σας τον εγωισμό, και τούτο δεν το κάνουμε από αλτρουισμό αλλά για τους δικούς μας εγωιστικούς λόγους. Από τα ίδια μας τα βάθη, ζητάμε τα δικά σας βάθη. Αλλά ζητώντας σας αυτό, σας ζητάμε να δώσετε ό,τι έχετε' να τα δώσετε όλα.

84

Η «θετική ανθρώπινη αυτοσυνείδηση» δεν μπορεί παρά να είναι μονάχα ο δίχως ενοχές εγωισμός, ήτοι μονάχα ο κομμουνιστικός εγωισμός, ο εγωισμός που δεν αποκλείει την ηδονή των άλλων εγώ, αλλά αντιθέτως την οικειοποιείται ως δική του ηδονή και την εμπερικλείει ακριβώς για τους δικούς του εγωιστικούς λόγους.

85

Ο αρνητικά αυτοσυνείδητος εγωιστής είναι ο ένοχος εγωιστής που μοχθεί για τις στενές του επιθυμίες ένοχα και συνεπώς εργάζεται ενάντια στον εαυτό του-αντιστέκεται στον εαυτό του — εναντιώνεται σε ένα μέρος της ίδιας του της ενεργητικότητας, του ίδιου του προτάγματός του.

Είναι ακριβώς η ενέργεια, η δεμένη στην ενοχή, στην αυτο-ασυνόμηση, στην αυτο-καταπίεση - η θωράκιση του χαρακτήρα - που, άπαξ και ελευθερωθεί, δύναται πια να οικοδομήσει τον καινούριο κόσμο.

Εκείνοι, που με συνείδηση και δίχως ενοχές, αναζητούν όλο και περισσότερη ηδονή για την καθημερινή ζωή τους, εμπεριέχουν την ολότητα της επανάστασης.

Η αυτοθυσία είναι πάντα χριστιανική. Πάντα.

Η «επέκταση του εγωισμού» αναφέρεται όχι μόνο στην επέκταση (της ταυτότητας του εαυτού) επί άλλων εαυτών ταυτόχρονα, αλλά και στην επέκταση του επί του χρόνου ενός εαυτού. Η θυσία μιας μελλοντικής, πλουσιότερης ηδονής για χάρη μιας άμεσης αλλά μικρότερης είναι αυτό ακριβώς: θυσία και όχι αντιστρόφως. Το υπεύθυνο άτομο πρέπει να αποφασίσει το ίδιο για το εαυτό του τι είναι περισσότερο επωφελές γι' αυτό: τούτη η θεωρία μας δεν είναι ηθικισμός που μπορεί να αποφασίσει αντί αυτού και γι' αυτό. Η θεωρία και η πρακτική του εκτεταμένου εγωισμού διόλου δεν εναρμονίζεται με οιαδήποτε ιδεολογία του ηδονισμού ή με οιαδήποτε ποικιλία του πουριτανισμού. Η θεωρία και η πρακτική αυτή είναι αξεχώριστη από την εκτεταμένη συνείδηση της ηδονής, της οποίας το εφικτόν αναπτύχθηκε εντός της ιστορικής εξέλιξης της εργασίας, μέσω της επέκτασης και διεύρυνσης των ανθρωπίνων δεξιοτήτων, ικανοτήτων, δυνατοτήτων και αναγκών. Και δεν είναι λιγότερο αξεχώριστη από την ηδονή της συνείδησης, την οποία υπονοεί και εμπεριέχει, και η οποία, ταυτόχρονα, εμπεριέχει αυτήν τη θεωρία και αυτή την πρακτική. Η αυτοπειθαρχία, ως άμεσα και μετωπικά αντιτιθέμενη στην αυταρχική πειθαρχία, την έξωθεν επιβεβλημένη και ως τέτοια εσωτερικευμένη - ήτοι, η συνεκτική χρήση της ζωής μου για τον εαυτό μου, σύμφωνα με τις δικές μου εμμeneίες σταθερές και για τους δικούς μου σκοπούς, είναι ήδη μια ηδονή για μένα. Η αυτοκυριαρχία, ο συνειδητός και δραστικός χειρισμός του εαυτού μου για τον εαυτό μου μέσα στον κόσμο, είναι πράγματι μία αισθητική αυτο-ηδονή. Είναι η τέχνη του ζην.

Όταν ο εαυτός μου είναι το έργο της δικής μου τέχνης, και το δικό μου έργο τέχνης, τότε είναι που απολαμβάνω τον εαυτό μου, τότε είναι που ο εαυτός μου ηδονίζεται.

Τότε γνωρίζω τον εαυτό μου ως πλούτο - τόσο για τον εαυτό μου όσο και για τους άλλους. Γνωρίζω τον εαυτό μου ως πλούσιο, ως εντός μου πλούσιο, ως έναν πλούσιο άνθρωπο μέσω της αυτο-κατοχής μου. Εντούτοις, τούτη η υποκειμενική ευμάρεια, αυτός ο πλούτος εντός μου,

ο πλούτος μου ως εαυτού, είναι επίσης κοινωνία. Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός πως εκτός της κοινωνίας, ή άνευ αυτής, όλος μου ο πλούτος χάνεται σαν σκόνη. Η ταυτότητα του εαυτού μου και της κοινωνίας μου είναι αποδεδειγμένη από το γεγονός πως η μη-ύπαρξη της κοινωνίας συνεπάγεται τη μη-ύπαρξη του εαυτού μου. Αλλά πρόκειται για μία διαλεκτική, μεσευμένη ταυτότητα, και όχι μία τυπική, αφηρημένη, μη-μεσευμένη ταυτότητα' μία ταυτότητα, η οποία διατηρεί εντός της τη στιγμή της διαφοροποίησης.

VIII. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ / ΕΡΩΤΙΣΜΟΣ

88

«Αυτή η άμεση, φυσική και αναγκαία σχέση ατόμου προς άτομο είναι η σχέση άντρα προς γυναίκα. Σ' αυτήν τη φυσική ειδιοποιό σχέση, η σχέση του ανθρώπου προς τη φύση είναι άμεσα η σχέση του προς τον άνθρωπο, όπως ακριβώς η σχέση του προς τον άνθρωπο είναι άμεσα η σχέση του προς τη φύση - ο δικός του φυσικός προορισμός. Στη σχέση αυτή, λοιπόν, εκδηλώνεται αισθητά, περιορισμένος σε αισθητό γεγονός, ο βαθμός στον οποίο η ανθρώπινη ουσία έγινε φύση για τον άνθρωπο ή στον οποίο η φύση έγινε γι' αυτόν ανθρώπινη ουσία. Από αυτή τη σχέση μπορεί κανείς να κρίνει το επίπεδο ανάπτυξης του ανθρώπου. Από το χαρακτήρα αυτής της σχέσης συνεπάγεται ο βαθμός στον οποίο ο άνθρωπος σαν ειδιοποιό ον, σαν άνθρωπος, κατέληξε να είναι ο εαυτός του και να κατανοεί τον εαυτό του' η σχέση άντρα προς γυναίκα είναι η πιο φυσική σχέση ανθρώπινου όντος προς ανθρώπινο ον. Αποκαλύπτει λοιπόν το βαθμό στον οποίο η φυσική συμπεριφορά του ανθρώπου έγινε ανθρώπινη ή το βαθμό στον οποίο η ανθρώπινη ουσία έγινε γι' αυτόν φυσική ουσία - το βαθμό στον οποίο η ανθρώπινη φύση του κατέληξε να είναι γι' αυτόν φύση. Σ' αυτήν τη σχέση αποκαλύπτεται και ο βαθμός στον οποίο η ανάγκη του ανθρώπου έγινε ανθρώπινη ανάγκη - ο βαθμός στον οποίο επομένως το άλλο άτομο σαν άτομο έγινε γι' αυτόν ανάγκη - ο βαθμός στον οποίο, στην ατομική του ύπαρξη, είναι ταυτόχρονα κοινωνικό ον».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

89

Η οργανισμικά έντονη σεξουαλική εμπειρία είναι το αρχέτυπο του συντονισμού των εγωισμών: η άμεση ενότητα του να παίρνεις ηδονή και να δίνεις ηδονή.

90

Δεν θέλω απλώς μια πιο πλήρη ερωτική ζωή' θέλω όλη μου η ζωή να είναι μια «ερωτοζωή»!

91

Ο κοινωνισμός του ανθρώπου πουθενά δεν αποκαλύπτεται με τέτοια

ένταση όσο στην ερωτική του κοινωνικότητα και στην ερωτική του αμοιβαιότητα. Η σεξουαλική ανάγκη, πιο βαθιά και πιο άμεσα από κάθε άλλη, αποκαλύπτει την πλάνη και τη σφαλερότητα του στενού εγωισμού - η ανάγκη να αγγίξεις ένα άλλο πρόσωπο, να χαρείς το κορμί ενός άλλου να δώσεις χάρη και να πάρεις χάρη. Ίσως εξαιτίας της επιθυμίας, της συμφυούς με τον στενό εγωισμό, να αρνηθείς τη διυποκειμενικότητα τούτης της πιο βαθιά διυποκειμενικής των αναγκών, άρχονται τόσες πολλές διαστροφές' εξαιτίας της «αντικειμενοποίησης» του υποκειμένου που είναι ο στόχος της ανάγκης αυτής.

Αλλά εδώ εντοπίζεται ίσως ένα κατώφλι, ένα «αυλάκι» όπου ενδέχεται να σταματήσει και να καθηλωθεί για καιρό η επέκταση του εγωισμού: ένας συλλογικός εγωισμός που δεν ευρύνεται πέραν του ζεύγους, μία συλλογικότητα αποτελούμενη μονάχα από δύο μέλη' το απομονωμένο ντουέτο, η πυρηνική οικογένεια. Συναντάμε εδώ την ιδεολογία, σύμφωνα με την οποία το εγωιστικό πρόταγμα μπορεί να πραγματοποιηθεί μονάχα εάν περιέχει δύο εγώ. Αλλά αυτή δεν είναι παρά μία άλλη μορφή της ιδεολογίας του αντι-κοινωνισμού: είναι η ιδεολογία που επιδιώκει να αρνηθεί το κοινωνικό στοιχείο, το κοινωνικό συστατικό εντός του ατόμου, του εαυτού, του προσωπικού κόσμου καταλήγει σε έναν εκκενωμένο εαυτό. Σύμφωνα με την ιδεολογία αυτή μονάχα ο προσωπικός, ο οικείος, ο οικογενειακός κόσμος, ο ιδιωτικός κόσμος της εστίας, είναι αληθινός. Ο παράξενος, τρελός, αλλοπρόσαλλος, παγερός «εξωτερικός» κόσμος - ήτοι, ο κοινωνικός κόσμος- θεωρείται μη-πραγματικός, μολονότι σχετίζεται με τον στενό «πραγματικό» κόσμο μόνο και μόνο για να τον σπηρίξει. Η ιδεολογία αυτή αναγνωρίζει την κοινωνία μονάχα ως εισβολή στην ιδιωτικότητα. Είναι ακριβώς η ιδεολογία εκείνη που διατηρεί τον προσωπικό κόσμο σε μια κατάσταση στενότητας, περιορισμού και πώχευσης, ενώ τον κοινωνικό κόσμο τον εμφανίζει ως αλλότριο και απειλητικό. Θα την υπερβούμε; Το θέλουμε αρκετά; Το χρειαζόμαστε; Ο καιρός θα μιλήσει για μας, καθώς ο καπιταλιστικός αντι-κοινωνισμός οδηγείται ταχέως στη λογική του κατάληξη: τον κοινωνικό όλεθρο, την καταστροφή της κοινωνίας. Ιδού το διακύβευμα!

92

Ο Φρόντ θεμελιώνει την υπόθεση του σχετικά με την ενστικτική καταπίεση στο δεδομένο μιας ατέρμονης κατάστασης, μιας κατάστασης σαν αυτή που περιγράψαμε παραπάνω, η οποία θα συνεχίζεται εις το διηνεκές με τη συμβολή ορισμένων από τις τυπικές πραγματοποιημένες ψευδοαντιθέσεις της. «Η σύγκρουση ανάμεσα στον πολιτισμό και τη σεξουαλικότητα προκαλείται από το ότι ο σεξουαλικός έρωσ είναι μία σχέση ανάμεσα σε δύο πρόσωπα, όπου ένας τρίτος είναι μονάχα παρείσακτος ή οκληρός, ενώ αντίθετα ο πολιτισμός θεμελιώνεται σε σχέσεις ανάμεσα σε ευρύτερες ομάδες προσώπων. Όταν μία ερωτική σχέση εγγίζει την κορύφωση της, δεν μένει χώρος για ενδιαφέροντα προς τον περιβάλλοντα κόσμο. Το ζεύγος των ερωμένων είναι επαρκές γι' αυτούς, και δεν χρειάζονται μήτε καν ένα παιδί δικό τους για να τους χαρίσει ευτυχία», γράφει ο Φρόντ. Όπως οι περισσότερες επικλήσεις για ηθική ενδυνάμωση, έτσι και αυτή θεωρεί δεδομένο πως η ανθρώπινη απληστία δεν μπορεί να εκταθεί πέραν μιας ορισμένης στενής επικράτειας.

93

Αληθεύει φυσικά ότι τα ανθρώπινα όντα έχουν μειώσει το ένα το άλλο σε σεξουαλικά αντικείμενα, ότι έχουν «αντικειμενοποιήσει» τη σεξουαλικότητά τους, αλλά αυτός δεν είναι μήτε ο μοναδικός μήτε ο θεμελιώδης τρόπος με τον οποίο έχουν «αντικειμενοποιήσει». Αυτή είναι μία μονάχα όψη της γενικευμένης απο-ανθρωποποίησης και απο-υποκειμενοποίησης. Το ξεπέρασμα αυτής της συγκεκριμένης «αντικειμενοποίησης», πέραν των όσων ισχυρίστηκαν οι αγωνίστριες του κινήματος της χειραφέτησης της γυναίκας, μπορεί να λάβει μονάχα τη μορφή της σεξουαλικής υποκειμενικότητας, ως εναντίας προς τη σεξουαλική αντικειμενικότητα, και του διευρυμένου και εκτεταμένου σεξουαλικού εγωισμού, ως εναντίου προς το σεξουαλικό καθήκον, τη σεξουαλική αυτοθυσία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

ΙΧ. ΕΞΟΥΣΙΑ

94

Η ανάπτυξη της γενικευμένης αυτοδιεύθυνσης παραλύεται ακριβώς από τη γενικευμένη ανικανότητα για αυτοδιεύθυνση - από το φόβο και τον τρόμο μπροστά στη σκέψη της ελευθερίας- από την παγωμένη υποκειμενικότητα' από την εξουσιαστική/αυταρχική προσωπικότητα. Τούτη λαμβάνει συνήθως τη μορφή ενός ολέθριου φόβου και μιας ολέθριας δυσπιστίας προς τους άλλους, ακόμα και σε καταστάσεις επαναστατικής αυτοδιεύθυνσης.

Η εξουσιαστική/αυταρχική προσωπικότητα είναι κατ' ουσίαν η προσωπικότητα σκλάβου, είναι η δουλοπρεπής προσωπικότητα, εκείνη που έχει ανάγκη την εξουσία, που δεν μπορεί ακριβώς να τα καταφέρει δίχως αυτήν. Αυτή η χαρακτηριστική κρύβει την ουσία της στο ρόλο του αφέντη- αποκαλύπτει την ουσία της στο ρόλο του δούλου. Η καπιταλιστική κοινωνία είναι η κοινωνία η θεμελιωμένη στη διευρυμένη και εκτεταμένη αναπαραγωγή της έξης της υποταγής, της αποξένωσης, της αλλοτρίωσης της υποκειμενικότητας, της μισθωτής εργασίας. Ο προλετάριος είναι ακριβώς ο απο-υποκειμενοποιημένος άνθρωπος, το ψευδο-αντικείμενο που κυριαρχείται από ένα ψευδο-υποκείμενο, από το κεφάλαιο, το οποίο παράγει και αναπαράγει. Η επαναστατική πρακτική, συνεπώς, είναι η πρακτική της επανυποκειμενοποίησης, της εκτεταμένης και διευρυμένης αναπαραγωγής της υποκειμενικότητας, των ριζοσπαστικών υποκειμένων. Η μεταστροφή (detournement) του ηθικισμού (της ψευδοκριτικής της «απλησίας»), η επικύρωση και επέκταση του εγωισμού, είναι έτσι μια ουσιαστική στιγμή της επαναστατικής πρακτικής. Και τούτη είναι μια στιγμή εκείνης της στιγμής.

Πέραν της ανάγκης της εξουσίας κείται η εξουσία των αναγκών και η εξουσία των επιθυμιών.

95

Σε κάθε ιεραρχική σχέση τόσο ο κυρίαρχος όσο και ο υποταγμένος καταβάλλουν την οφειλή τους. Το τίμημα για τη «δόξα της ισχύος» είναι όντως πολύ βαρύ. Κάθε τύραννος οχλείται από τα καθήκοντα του. Είναι

48

υποβιβασμένος στο να σέρνει το νεκρό βάρος της υπνώπουσας δημιουργικής δυναμικής των υποταγμένων σε όλο τον μακρύ δρόμο της ιεραρχικής του περιδιάβασης. Προφανώς, τούτο δεν μπορεί να συγκριθεί με το σύνολο της ευφρόσυνης ηδονο-ενέργειας που ελευθερώνεται προθύμως και παιγνιωδώς (κι όχι πιεστικά, εξαναγκαστικά) όταν όλοι παίζουν το παιχνίδι.

96

Σε μια αυτοδιευθυνόμενη κοινωνία, η αποσόβηση της κοινοτικής ρυπαρότητας, της κοινωνικής δυσπραγίας εν γένει, της μη-εκπλήρωσης των πλάνων παραγωγής κ.λπ., εξαρτάται όχι από το ότι ουδείς θα ασκεί εξουσία, ότι ουδείς θα κατέχει μια αυθεντία, αλλά από το ότι ο καθένας θα ασκεί εξουσία, ο καθένας θα είναι αυθεντία, όσον αφορά τις δικές του ανάγκες, τις δικές του επιθυμίες και τα δικά του ενδιαφέροντα. Και τούτο σημαίνει: εκτεταμένα ενδιαφέροντα, κοινωνικά ενδιαφέροντα. Τούτο σημαίνει πως ο οιοσδήποτε οφείλει να είναι αυτοδιευθυνόμενος, αυτοεξουσιασόμενος ώστε να συνευρίσκεται με οιονδήποτε άλλο, και να τον μεμφθεί σε περίπτωση που ρυπαίνει έναν κοινωνικό χώρο, παρακωλύει μια από κοινού συμπεφωνημένη παραγωγή κ.λπ. Μονάχα μια μη-συγκεντρωτική, ολόπλευρη ροή πρακτικο-κριτικής ανάδρασης, αλληλοτροφοδότησης και διαρκούς κοινωνικού διαλόγου μπορεί να διασφαλίσει την αναπαραγωγή μιας τέτοιας κοινωνίας. Το τέλος της επίβλεψης εκ μέρους των ειδικά - της ειδικευμένης επιτήρησης, θα επιτραπεί από τη πρόοδο της γενικευμένης επίβλεψης, της συλλογική αυτο-επιτήρησης. Το τέλος της ειδικευμένης αστυνόμευσης θα καταστεί δυνατόν από τη γενική αυτο-ρύθμιση, δηλαδή από τη γενικευμένη αυτοδιεύθυνση - καθώς οι άνθρωποι θα είναι υπεύθυνοι για τις κοινωνικές ανάγκες και επιθυμίες τους. Τούτο είναι αντίθετο από την κατασταλτική έννοια της «αυτο-αστυνόμευσης» που βασίζεται στην παρούσα έξωθεν αστυνόμευση, η οποία εξυπηρετεί αλλότρια συμφέροντα και εσωτερικεύεται ως τέτοια.

97

Στη σοσιαλιστική κοινωνία του μέλλοντος - εάν πρόκειται να υπάρξει - ο καθένας θα οφείλει να είναι ειδήμων, να είναι αυθεντία, στο *savoir vivre*, στον τρόπο του ζην. Δεν θα υπάρχει άνωθεν εξουσία, δεν θα υπάρχει υψηλότερη αυθεντία, για κάποιο δεδομένο ζήτημα πέραν αυτής

της γενικής συνέλευσης όσων ενδιαφέρονται γι' αυτό.

98

Κάθε πραγματεία σχετικά με τη θεωρία της πρακτικής είναι μία «*Traite de Savoir-Vivre*», μια «Πραγματεία σχετικά με τον Τρόπο του Ζην», είτε το συνειδητοποιεί πλήρως ο συγγραφέας της είτε όχι. Το «πώς-να-ζεις» είναι απλώς το γενικό πρόβλημα της θεωρίας της πρακτικής που διατυπώνεται υποκειμενικά στο έπακρο.

99

Η ελευθερία από την εξώθεν εξουσία, την εξώθεν αυθεντία σημαίνει να είσαι από μόνος σου αυθεντία, να είσαι αυθεντία για τον εαυτό σου, να είσαι αυτεξούσιος. Ελευθερία σημαίνει αυτο-κυριαρχία. Το νόημα της φράσης «ένας κόσμος από αφέντες δίχως δούλους» μπορεί να γίνει κατανοητό μονάχα με την έννοια της αυτο-κυριαρχίας, η οποία εντούτοις δεν δύναται να περιοριστεί στην «ατομική» αυτο-κυριαρχία. Η έννοια της ατομικής αυτο-κυριαρχίας εμπεριέχει ήδη (και απαραίτητως) τη στιγμή της κοινωνικής αυτο-κυριαρχίας. Η κομμουνιστική κοινωνία δεν μπορεί παρά να σημαίνει τη συνειδητή αυτο-κυριαρχία της ολότητας της κοινωνικής αυτο-παραγωγής από τους συνασπισμένους παράγωγους. Ο αυτο-καθορισμός, η αυτο-διεύθυνση, η αυτο-διαχείριση - στις απαραίτητες, ολοκληρωμένες σημασίες τους - δεν μπορούν να σημαίνουν κάτι λιγότερο. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι το να «ξέρουμε πώς να ζούμε», ήτοι κοινωνικά, πώς να συνυπάρχουμε και να συνεργαζόμαστε, πώς να συνασπιζόμαστε. Το να «ζούμε» εδώ έχει σημασία εντελώς αντίθετη από εκείνην του να «επιζούμε» απλώς και του να πεθαίνουμε πασχίζοντας να ζήσουμε (το σύνδρομο του «όμορφου loser») κ.λπ. Αλλά τούτο ουδεμία σχέση έχει με την ηθικότητα πλην του ότι επιδιώκει να την καταργήσει.

Χ. ΗΘΙΚΟΤΗΤΑ

100

Το παλαιό ηθικό ερώτημα εάν πρέπει πρώτα να σκεφτόμαστε τον εαυτό μας ή τους άλλους κονιορτοποιείται όταν φτάνουμε να σκεφτόμαστε μονάχα τους εαυτούς μας και, για το λόγο αυτόν, αρνιόμαστε το άλλο των άλλων.

101

Η ευφυΐα τελειώνει εκεί που αρχίζει η ηθικότητα.

Η ηθικότητα τελειώνει εκεί που αρχίζει η ευφυΐα. Η θεωρία της πρακτικής, η ενιαία κριτική κάθε ιδεολογίας, πρέπει, την ίδια στιγμή, να είναι κριτική όχι μόνον κάθε ηθικισμού αλλά και κάθε ενδεχόμενου ηθικισμού. Κάθε ηθικότητα είναι αποπονημένη υποκειμενικότητα και αλλοτριωμένη υποκειμενικότητα. Κάθε ηθικότητα είναι ένα ψυχικό τοτέμ, ένα πνευματικό φετίχ, στα πόδια του οποίου ο ηθικιστής/φετιχιστής γονατίζει, προσκυνάει και προσφέρει θυσίες - και μάλιστα προσφέρει τον εαυτό του προς θυσιασμό. Κάθε ιδεώδες είναι διαχωρισμένη υποκειμενικότητα, ένα μέρος του εαυτού ξεχωρισμένο, αποβεβλημένο, παγωμένο και ορθωμένο πάνω από τον υπόλοιπο εαυτό. Είναι μία εκκένωση της υποκειμενικότητας, μία απώλεια ελευθερίας, μια εκ των προτέρων εκλογή. Η μορφοποίηση ενός ηθικού ιδεώδους είναι, ταυτόχρονα, μία παρακμή της υποκειμενικής κινητικότητας και ένας μαρασμός της υποκειμενικής ευλυγισίας· είναι μια σιδερένια μπάλα δεμένη στο πόδι του χορευτή· είναι μία αυτοκωλότητα και ένας αυτο-ακρωτηριασμός στο χορό της ζωής.

102

Η ηθικότητα και ό,τι σε δένει σ' αυτήν, η αυτο-ενοχή, ως και η ενοχή ακόμα και για το ότι υπάρχουν απλώς, είναι ένας τεράστιος φόρτος, ένα τεράστιο άχθος. Απαλλάξου απ' αυτό! Μπορείς! Ναι, μπορείς να πετάξεις όλο το επαχθές ηθικιστικό φορτίο, πριν σε γονατίσει. Δεν το χρειάζεσαι, άλλωστε! Είναι απλώς ένα φτωχό υποκατάστατο του εξαισίου εργαλείου της έμπρακτης ευφυΐας, των εκτεταμένων και διευρυμένων ενδιαφερόντων σου, της ίδιας της αυτοσυνειδησίας.

Όταν, κάθε που αντιμετωπίζω μια αντίδραση ανάμεσα σε μια ωφέλιμη αφαίρεση που έχω δημιουργήσει σχετικά με την πρακτική μου και στο συγκεκριμένο, άμεσο ενδιαφέρον μου σε μια δεδομένη κατάσταση, εγκαταλείπω τη συγκεκριμένη μου, άμεση επιθυμία για χάρη της πρακτικής που υποβάλλει η αφαίρεση αυτή, ήτοι αυτή η απλή γενίκευση, για λόγους σεβασμού απέναντι σε μια μεταφυσική και αφηρημένη «συνέπεια» ή κατ' εντολήν κάποιου, ο οποίος απειλεί να μου προσάψει «υποκρισία», τότε άλλο δεν κάνω από το να προβάλλω εκείνη την αφαίρεση σε μια θέση πάνω από εμένα, να την παγώνω σε μια «αρχή», σε μια ηθική, και να αναπαράγω σαν ιδεολόγος το άλλο πρόσωπο που με έχει μεμφθεί ως ασυνεπή εν σχέσει προς εκείνη την ηθική, όντας τρωτός απέναντι του και ευάλωτος στην απαλλοτριώση της αναπαράστασης του εαυτού μου, την οποία (αναπαράσταση) έχω ανεγείρει ή καθαγιάσει και η οποία χρησιμοποιείται πλέον ενάντια στον αληθινό μου εαυτό. Ως μια απλή γενίκευση, μια πρακτική αφαίρεση - ως θεωρία - την έχω ήδη αποκηρύξει μέσα μου επί τω έργω, δεδομένης της ανεπάρκειας της σε τέτοια περιστατικά. Αλλά ως ηθική πραγματοποίηση, αντιθέτως, μου επιβάλλει να την υπακούω. Δεν είμαι εγώ αλλά «αυτή» ο αφέντης μου, ο κυρίαρχος του εαυτού μου: «αυτή» δίνει τις εντολές, κι εγώ αλλοτριώνω τον εαυτό μου σε «αυτή». «Αυτή» είναι το υποκείμενο της πρακτικής μου, κι εγώ το αντικείμενο «της».

103

Οι προβολές της υποκειμενικότητας μου, θρεμμένες από την ενοχή, προεξέχουν σφηνωμένες στο κεφάλι μου σαν ισάριθμες λαβές, προσφερόμενες στον κάθε χειραγωγό, στον κάθε ιδεολόγο, που θέλει να με αδράξει και να με χειριστεί, και του οποίου η επαγγελματική δεξιότητα δεν είναι άλλη από την ικανότητα να αντιλαμβάνεται τέτοιες λαβές.

Μονάχα όταν κονιορτοποιώ την ενοχή μου, όταν τη διαλύω, όταν ελευθερώνομαι για να γίνω αναίσχυντα εγωιστής, όταν αναλαμβάνω τον εγωισμό μου ως το μοναδικό καθήκον μου - όταν φροντίζω τον εαυτό μου ωσάν αυτό να αποτελεί την πρωταρχική κοινωνική ευθύνη μου - μονάχα τότε δύναμαι ν' ανοιχτώ στην ελευθερία.

Η κριτική της τοτεμικής σχέσης, που διαυγάστηκε από τον Φόιερμπαχ εν σχέσει προς τη θρησκεία (Η Ουσία του Χριστιανισμού) και εκείθεν εφαρμόστηκε στην πολιτική οικονομία από τον Μαρξ (Το Κεφάλαιο), εντοπίζει την αντιστροφή που βρίσκεται στην καρδιά κάθε κυριαρχίας και εξουσίας καθώς και κάθε αυτο-υποδούλωσης. Ο τοτεμικός φετιχισμός - ως προβολή - βρίσκεται επίσης στην καρδιά κάθε ηθικιστικής ιδεολογίας, και αποκαλύπτεται στην παρατήρηση σύμφωνα με την οποία κάθε ιδεολογία είναι ένας ηθικισμός και ένα κοινωνικό σχέδιο για την κατανομή της ενοχής. Μολονότι χρησιμοποιούνται ακριβώς για τους ίδιους σκοπούς η ιδεολογία εν γένει και ο ηθικισμός εν μέρει, είναι κατ' ουσίαν πιο εκλεπτυσμένοι και δόλιοι τρόποι εκμετάλλευσης, εν αντιθέσει προς τον ωμό εξαναγκασμό και την απροκάλυπτη, γυμνή καταπίεση.

Είναι ακριβώς η ενοχή μου για τις επιθυμίες και τους πόθους μου που με κάνει ευάλωτο στην ιδεολογική εκμετάλλευση των άλλων, και η οποία με αναγκάζει να παράγω προσχήματα και δικαιολογίες (ορθολογικοποιήσεις) σύμφωνα με τους όρους της κυρίαρχης ιδεολογίας (της ιδεολογίας στην οποία επιτρέπω να με κυριαρχεί). Το τέχνασμα της ιδεολογίας συνίσταται στο εξής: στην ανα-παράσταση επιθυμιών σε μια φευδοσυμπαντική - ήτοι μη-εγωιστική, αλτρουιστική - και συνεπώς ανεπίληπτη μορφή, πάντα σύμφωνα με τους όρους κάποιου αφηρημένου «γενικού ενδιαφέροντος». Προκειμένου να συμφιλιωθώ με την ιδεολογία, πρέπει να γίνω ψεύτης. Αλλά πρόκειται για ένα παιχνίδι χαμένο εξαρχής. Οι νομικοί της κυρίαρχης τάξης το έχουν ήδη «στημένο», κι εγώ παίζω στην έδρα τους. Η αξία χρήσης των πρακτικών γενικεύσεων είναι εκείνη της θεωρίας - της ευφυΐας των ανθρώπινων πρακτικών η γνώση των μέσων, των τεχνικών και των συνεπειών. Αντίθετα, η αξία χρήσης της ηθικότητας είναι εκείνη της ιδεολογίας - το να κυριαρχείς επί των άλλων, το να παίρνεις αυτό που θέλεις μ' έναν στενό εγωιστικό τρόπο, παρασταίνοντας τον ως μη-εγωιστικό, πανανθρώπινο, συμπαντικό, σε μιαν ατμόσφαιρα όπου ο διάφανος εγωισμός και η διαφάνεια σχετικά με τις επιθυμίες και τους πόθους είναι ιδιότητες ανεπιθύμητες και διώκονται.

106

Στην αφηρημένη άρνηση της ηθικότητας, στην απλή αντίθεση της, ο ηθικισμός μεταμορφώνεται σε αντι-ηθικισμό, ο οποίος βέβαια δεν είναι παρά ένας αντι-ηθικιστικός ηθικισμός, και διόλου δεν είναι αληθώς ενάντιος προς τον ηθικισμό εν γένει. Σύμφωνα προς τη λογική υποδομή αυτής της ιδεολογίας, έχει κανείς το καθήκον να κάνει διαρκώς ό,τι είναι ανήθικο κατά την κυρίαρχη ιδεολογία. Συνεπώς, του απαιτείται αφηρημένα να ζει κλέβοντας, να επιδίδεται σε πολυγαμικές ακολασίες, να ζει στην ένδεια και στη ρυπαρότητα, να παρατάει το σχολείο, να μην εργάζεται ποτέ, κ.λπ. Τούτο απέχει ακόμα ποιοτικά από την καθοριστική και τελεσιδική άρνηση του ηθικισμού τόσο όσο και ο ίδιος ο ηθικισμός.

107

Όσο για μας, δεν έχουμε καμία ηθικότητα. Έχουμε μονάχα τα αισθήματα μας, τις ανάγκες μας, τις επιθυμίες μας' έχουμε τις σκέψεις μας, τη συνείδηση μας, την πρακτική γνώση για τις πρακτικές συνέπειες, σε κάθε δεδομένη φάση της ανάπτυξης μας. Κοντολογίς, έχουμε τις υποκειμενικότητες μας, εμάς τους ίδιους. Τους εαυτούς μας. Η συμπάθεια και η συμπόνια δεν χρειάζεται να εξαχθούν διά της βίας από μέσα μας· πηγάζουν αβίαστα, ελεύθερα, φυσικά. Νιώθουμε την οδύνη των άλλων, όπως και την ηδονή τους, τον πόνο τους, όπως και τη χαρά τους, διότι είμαστε ανοικτοί στο να νιώθουμε τη δική μας οδύνη και τη δική μας ηδονή, τον δικό μας πόνο και τη δική μας χαρά.

108

«Ξεπέρασμα της θρησκείας σαν απαιτηλής ευτυχίας του λαού σημαίνει την απαίτηση της πραγματικής του ευτυχίας. Η απαίτηση να αρνηθεί τις αυταπάτες σχετικά με την κατάσταση του σημαίνει απαίτηση να αρνηθεί μια κατάσταση που έχει ανάγκη από αυταπάτες. Η κριτική της θρησκείας είναι λοιπόν εν σπέρματι η κριτική της κοιλάδας αυτής των δακρύων, που η θρησκεία αποτελεί το φωτιστέφανο της.

Η κριτική ξεγύμνωσε τις αλυσίδες από τα φανταστικά λουλούδια που τις σκέπαζαν, όχι για να κουβαλά ο άνθρωπος τις αλυσίδες χωρίς φαντασία, απελπισμένα, αλλά για να πετάξει τις αλυσίδες και να περισυλλέξει τον ανθό. Η κριτική της θρησκείας καταστρέφει τις αυταπάτες του ανθρώπου, για να μπορέσει (αυτός) να δράσει, να

σκεφτεί, να διαμορφώσει την πραγματικότητα του ως άνθρωπος απαλλαγμένος από τις αυταπάτες, που έχει φτάσει στην ηλικία του λόγου, για να μπορεί να περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του, δηλαδή γύρω από τον πραγματικό ήλιο. Η θρησκεία δεν είναι παρά ο απατηλός ήλιος που περιστρέφεται γύρω από τον άνθρωπο όσο ο άνθρωπος δεν περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

109

«Η κριτική της θρησκείας οδηγεί στη διδαχή ότι ο άνθρωπος είναι το υπέρτατο ον για τον άνθρωπο, δηλαδή στην κατηγορική προσταγή της ανατροπής όλων των σχέσεων που κάνουν τον άνθρωπο ον ταπεινωμένο, υποδουλωμένο, εγκαταλειμμένο, περιφρονημένο».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

110

Η κριτική της ηθικότητας καταλήγει στο δόγμα ότι εσύ είσαι το υπέρτατο ον για σένα.

(Τούτο σημαίνει πως η ύπαρξη σου, η αυτοσυνειδησία σου, το να είσαι για τον εαυτό σου, είναι το απαραίτητο μέσο διά του οποίου όλες οι άλλες αξίες - οι οποίες συνιστούν ή δίνουν περιεχόμενο στην αξία αυτή - συμπεριλαμβανομένης της αξίας μου για σένα, συμπεριλαμβανομένου εμού ως μίας εκ των αξιών σου - αναδύονται στη ζωή για σένα. Εάν χάσεις την ύπαρξη σου, τότε όλες οι άλλες υπάρξεις, και μαζί τους όλες οι αξίες, χάνονται για σένα. Επίσης, και πιο συγκεκριμένα, στο μέτρο που παράγουμε κοινωνικά και που παράγουμε μια κοινωνία, που ανταλλάσσουμε τις δυνάμεις των εαυτών μας και τις εξαντικειμενικεύσεις τους, που αλληλοεξαρτώμεθα για την αναπαραγωγή μας, τότε η απώλεια μου, η απώλεια του εαυτού μου, είναι και απώλεια σου, είναι μείωση σου, κένωση σου).

Η κριτική της ηθικότητας, λοιπόν, καταλήγει με την κατηγορική προσταγή να ανατρέψεις όλες τις συνθήκες υπό τις οποίες εσύ, το υποκείμενο, είσαι υποταγμένος σε κάποιο πράγμα - κάποιο φετίχ, κάποιο τοτέμ, κάποιο ιδεώδες, κάποιαν ηθική, κάποια αρχή, κάποιο ψευδο-υποκείμενο - κάποια ύπαρξη υποθετικά «ανώτερη από τον εαυτό

σου».

111

Ποια υπόθεση, ποιο ιδεώδες, ποια προβολή του εαυτού σου και έξω από σένα, μπορεί να είναι ανώτερη, για σένα, από σένα τον ίδιο, από την πηγή της; Τι πράγμα εξωτερικό από σένα, που εσύ αποτιμάς και εσύ του δίνεις αξία, μπορεί να εγγυηθεί για τη θυσία σου; Ποια αξία μπορεί να υπάρξει και η οποία δεν θα χαθεί εάν εσύ χαθείς; Κάτι, οτιδήποτε, μπορεί να αποτελέσει αξία για σένα μόνον εφόσον εμπεριέχει και διατηρεί εντός του εσένα, τον εαυτό σου, το αναγκαίο θεμέλιο όλων σου των αξιών. Εάν εσύ χαθείς για σένα, τότε ό,τι απορρέει από εσένα, και όλες οι αξίες του κόσμου που εσύ επικυρώνεις, είναι επίσης χαμένες πια για σένα -κόβονται απ' τη ρίζα τους.

Το να διακινδυνεύεις είναι άλλο πράγμα. Πρέπει να αναλαμβάνεις διακυβεύματα, πρέπει να ρισκάρεις, προκειμένου να κερδίσεις οτιδήποτε αξίζει. Πρέπει να ρισκάρεις τον εαυτό σου προκειμένου να τον κερδίσεις, πλουσιότερο. Ό,τι αποκαλείται «δειλία» είναι ακριβώς το αντίθετο της πρακτικής της πραγμάτωσης που εκφράστηκε παραπάνω: είναι η υπερβολικά ολίγη αξία που δίνεται από κάποιον στον εαυτό του και στις αξίες και τα πρόσωπα εκείνα που αποτελούν τα μέρη του, έτσι που αποτυγχάνει κανείς να υπερασπιστεί τον εαυτό του στην εκτεταμένη και διευρυμένη έννοια του, ή εκλαμβάνει τη σκέπη επιβίωση για. ζωή.

112

Δεν είναι κατά κανέναν τρόπο μονάχα οι στενά «ιδιοτελείς», «εγωιστικές» επιθυμίες και τάσεις που καταστέλλονται διαρκώς (ηθικά καταστέλλονται, ενώ, ταυτόχρονα, ενισχύονται πρακτικοί στην καθημερινή ζωή της ιδιωτικοποιημένης κοινωνίας, αλλά και, ακόμα περισσότερο μάλιστα, οι «μη-εγωιστικές», οι λεγόμενες «ανιδιοτελείς» τάσεις και διαθέσεις: η φυσική και γενναιοψυχη εξωστρέφεια, η αυθόρμητη ανθρωπινή αλληλεγγύη, η έμφυτη συμπάθεια και εμπάθεια, η απλή κοινωνικότητα, ο έρωτας, η αγάπη. Σε κάθε πρόσωπο ενυπάρχει και παράγεται καθημερινά μια ενέργεια που αποσκοπεί σε μια κοινωνική ικανοποίηση και η οποία, εάν δεν ικανοποιείται κοινωνικά, στρέφεται ενάντια στον εαυτό της, γίνεται παραίτηση, κατάθλιψη, τάση απομόνωσης κ.λπ. Αντίθετα από τις πρωτόγονες, φυλετικές κοινωνίες

εντός των οποίων αυτές οι «ανιδιοτελείς διαθέσεις» σχηματίζουν την κύρια βάση της κοινωνικής επιβίωσης, στην κοινωνία μας, την υπερανεπτυγμένη (ύστερη) καπιταλιστική κοινωνία αυτές οι τάσεις και τα συναισθήματα αυτά φτάνουν σπανίως στην επιφάνεια, και αυτό περιστασιακά και σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Σ' αυτές τις αχανείς σωρεύσεις σταθερού και μεταβλητού κεφαλαίου, που είναι σήμερα γνωστές ως «πόλεις», η αδιάλειπτη, ακλόνητη και άτεγκτη κατάπνιξη των τάσεων αυτών είναι, όλο και περισσότερο, αναγκαίος όρος επιβίωσης. Όλο και πιο σπάνια ανταλλάσσονται καλά συναισθήματα ανάμεσα σε αγνώστους στους δρόμους των πόλεων. Ο άγνωστος θεωρείται ξένος, θεωρείται εχθρός. Κι αυτές οι κατάμεστες μυρμηγκοφωλιές είναι ένας κόσμος αγνώστων. Το εντεινόμενο φαινόμενο μαζικών και παράλογων δολοφονιών μπορεί να κατανοηθεί ως φανέρωση αυτού που πάντα ήταν η ουσία της καπιταλιστικής κοινωνίας, η οποία προχωρεί τώρα στο στάδιο της ιστορικής ακρότητας της: «ο πόλεμος όλων εναντίων όλων», που γίνεται πλέον ένοπλος.

Απαξ και αναισθητοποιηθούν, αρχίζοντας από την παιδική ηλικία του ατόμου, αυτές οι κοινωνικές επιθυμίες και τάσεις μπορούν να ανακληθούν μονάχα επίπλαστα, τεχνητά, εξαναγκαστικά. Εξ ου και η πεποίθηση πως τα συναισθήματα αυτά χρειάζονται μιαν ενδυνάμωση μέσω της χειραγώγησης εκ μέρους της ενοχής. Οιοσδήποτε εκδηλώνει ακόμα τέτοιες τάσεις στην άμεση, αυθόρμητη μορφή τους μετά την εφηβεία του, θεωρείται πάραυτα «ύποπτος» ή τουλάχιστον «αφελής» και «ανόητος» για τον έκδηλο «ιδεαλισμό» του και/ή την «παιδικότητα» του (παρά τις αλτρουιστικές αξιώσεις και προφάσεις της επίσημης κοινωνίας): τούτες οι συναισθηματικές τάσεις εκλαμβάνονται ως μια αδυναμία (και, βέβαια, στην κοινωνία της αλλοτρίωσης, είναι αναμφίβολα αδυναμίες, ώσπου - ή εκτός αν - το υποκείμενο αναπτύξει μια πλήρη συνείδηση των τάσεων αυτών και του κοινωνικού πλαισίου τους, οικειοποιούμενο αυτές τις τάσεις ως μέρος του επαναστατικού προτάγματος).

113

Είμαι ανοιχτός στην κριτική διότι είμαι άπληστος. Είμαι ανοιχτός στην κριτική διότι είμαι ιδιοτελής. Είμαι ανοιχτός στην κριτική διότι είμαι εγωιστής. Δεν αρνούμαι στον εαυτό μου την οξυδέρκεια και τη διόραση

των άλλων. Αλλά η εγωιστική κριτική είναι μια αξία χρήσης ειδημη δεν είναι τίποτα' αξία χρήσης όχι μονάχα για τον αποδέκτη αλλά και για το δότη. Δεν κάνω τον κόπο να ασκήσω κριτική σε κάποιον, ο οποίος διόλου δεν μ' ενδιαφέρει. Οτιδήποτε άλλο θα ήταν παροχή υπηρεσιών σ' ένα ιδεώδες, θα ήταν μια ηθικιστική προβολή - μονάχα ένας ηθικολόγος επιδιώκει να πλήξει ό,τι τον αντικρούει, ήτοι την ηθική του, πάνω σε όλη την πολλαπλότητα του χωροχρόνου- μονάχα ένα ιδεώδες είναι «αιώνιο» μ' αυτό τον τρόπο. Αντίθετα, εγώ είμαι θνητός. Η ερωτική μορφή μου είναι ολόγυρα μου συγκεντρωμένη, και η ένταση της εκπίπτει στην ανικανότητα εάν απομακρυνθεί από την πηγή της.

Αυτή η εγωιστική κριτική είναι το αντίθετο της μαζοχιστικής και θεσμοποιημένης θεαματικής «κριτικής και αυτοκριτικής» του σταλινικού/μαοϊκού ηθικισμού. Η εξουσιαστική/αυταρχική κριτική αποσκοπεί στην κατάπνιξη μου, στην ενίσχυση και την αναπαραγωγή της παθητικότητας και της δουλοπρέπειας, ενδυναμώνοντας και διατηρώντας την έξη της υποταγής: αποσκοπεί στην αποδυνάμωση μάλλον, παρά στην ισχυροποίηση, της υποκειμενικότητας μου, στο να με κρατήσει εξουσιαστικό, δουλικό, σκλάβο.

Η εγωιστική κριτική, αντίθετα, στοχεύει στην ενδυνάμωση μου, στο αμοιβαίο ενδιαφέρον του εαυτού μου και του κριτικού μου προς όφελος του κοινού μας πλούτου και των κοινών μας βλέψεων. Είναι μία εμμενής κριτική, μία κριτική προς εμένα αλλά για το δικό μου συμφέρον. Για να είναι μία τέτοια κριτική εφικτή, για να με «ενδιαφέρει» καινά με «συμφέρει» η κριτική κάποιων προσώπων προς εμένα, οφείλω να βλέπω εμένα σε αυτά και αυτά σε εμένα' πρέπει να μοιραζόμαστε ένα κοινό σχέδιο, μία κοινή βλέψη' να αποτελούμε μία συγκεκριμένη κοινότητα.

114

Η κριτική της επαναστατικής ιδεολογίας, είτε αναρχικής είτε λενινιστικής, η κριτική του ουσιαστικού κολεκτιβιστικού ηθικισμού των ιδεολογιών αυτών, αποκαλύπτει μια για πάντα την αθλιότητα και τη φτώχεια κάθε ηθικισμού.

Και τούτο με μια διπλή έννοια. Πρώτο, πως ο ηθικισμός είναι το

ιδεολογικό προϊόν της φτώχειας, της υπανάπτυκτης κατάστασης των ανθρώπινων παραγωγικών δυνάμεων, και ιδιαίτερος του σχίσματος ανάμεσα στα «γενικά» και «ιδιαιτέρα» συμφέροντα, που η ρίζα του εντοπίζεται στην αυτο-διάσπαση της κοινωνίας στις κοινωνικές τάξεις. Ο ηθικισμός είναι η έκφραση του αδυσώπητου και ασυμφιλίωτου των ταξικών ανταγωνισμών. Παγιώνει το γενικό ενδιαφέρον ως μία προβολή έξω από την κοινωνική κατάσταση, εντός της οποίας θα μπορούσε να επισημανθεί ως μία αντίφαση. Στον ηθικισμό, η αντίφαση αναπαρίσταται ως μία αφηρημένη ταυτότητα των συμφερόντων όλων των ανθρώπων, ως το συμφέρον ενός αφηρημένου ανθρώπου, ο οποίος ουδεμία αληθινή κοινωνική ύπαρξη έχει. Δεύτερο, με την έννοια πως ο ηθικισμός - που είναι προβολή ή αυτο-αποποίηση, αυτο-απάρνηση - είναι μία κένωση του αληθινού κοινωνικού πλούτου, της υποκειμενικότητας, του πλούτου και της αφθονίας του εαυτού.

115

Η υποκειμενικότητας μας και η αυτο-ανακάλυψή μας σε κάθε εδώ και κάθε τώρα, η αυτο-αναπαραγωγή μας, είναι η μοναδική πιθανή εγγύηση της υποκειμενικότητας μας. Οφείλουμε να ανα-κτούμε, να ξανακερδίζουμε, τους εαυτούς μας συνεχώς, αδιαλείπτως. Ο «κομμουνιστικός εγωισμός» μπορεί να εκπέσει σε ιδεολογία. Το «δικαίωμα στην απληστία» μπορεί να ευτελιστεί μεταστρεφόμενο σε έναν ηθικισμό. Εύκολα. Καμιά εξαντικειμενίκευση δεν είναι άτρωτη. Η ιδεολογία αρχίζει κάθε που ένας γραφειοκράτης - κι έτσι αυτομάτως τον ορίζει η ενέργεια του - προσπαθεί να με διατάξει, εν ονόματι του «συμφέροντος» μου, να παραιτηθώ από κάποια δραστηριότητα, στην οποία επέλεξα ελεύθερα να επιδοθώ, διότι τάχατες είναι «αντικειμενικά» επιβλαβής, κι εγώ του επιτρέπω να συνεχίσει να πράττει έτσι και επιτρέπω στον εαυτό μου να πειστεί. Εδώ αποκαλύπεται το ψεύδος της εκπροσώπησης: ο γραφειοκράτης με εκ-προσωπεί ακόμα και ενάντια στον εαυτό μου - με εν-έχει, είναι πιο πολύ «εγώ» από εμένα τον ίδιο και το εγώ μου. Εάν τούτο αφεθεί να συνεχιστεί έτσι, το τελικό σενάριο μπορεί εύκολα να προβλεφτεί: κάποιος γραφειοκράτης με σημαδεύει με το όπλο του, λέγοντας: «Εν ονόματι του διευρυμένου συμφέροντος σου, εκείνου του προλεταριάτου ως όλου, αποφασίσαμε πως το καλύτερο για σένα θα είναι να σε σκοτώσουμε» - και πιέζει τη σκανδάλη.

116

Σε μίαν επαναστατική κατάσταση χρειάζονται περισσότερα απ' τις απλές προθέσεις και επιθυμίες προκειμένου να αποτραπεί η εδραίωση μιας γραφειοκρατίας. Οι ρίζες της γραφειοκρατίας εντοπίζονται στην προσωπική αυτο-άρνηση, στο να αντιμετωπίζω με γραφειοκρατικό τρόπο τον εαυτό μου και τις επιθυμίες μου, κοντολογίς στο να γίνομαι ο ίδιος γραφειοκράτης. Η σκέτη αφηρημένη άρνηση της γραφειοκρατίας, ως εγκαθιδρυμένου πλέον μορφώματος, είναι σαν να φτάνεις με έναν κουβά νερό αφού το σπíti έχει αποτεφρωθεί πια από την πυρκαγιά. Σε κάθε εκλογίκευση και κάθε δισταγμό, σε κάθε κόμπιασμα και κάθε κατάπνιξη επιθυμιών, σε κάθε προσβολή, πικρία, δυστοκία επικοινωνίας και κρυφές αλληλοταπεινώσεις βρίσκονται οι ρίζες της παραίτησης μας, του Θερμιδώρ μας. Η λογική συνέπεια κάθε αυτο-άρνησης εκ μέρους κάθε επαναστάτη δεν είναι άλλη από το θρίαμβο της αντεπανάστασης και την εκ νέου επικυριαρχία των σταλινο-μπολσεβίκων, παντού.

«Από τον πρίγκιπα ως τον μάντζερ, από τον παπά ως τον ειδικό, απ' τον πνευματικό πατέρα ως τον ψυχοκοινωνιολόγο, πάντα η αρχή του χρήσιμου άλγους και της εκούσιας θυσίας αποτελεί το γερότερο θεμέλιο της ιεραρχημένης εξουσίας».

(ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ)

Τη στιγμή που μένεις παθητικός και δεν αποκτάς αυτό που θέλεις, ετοιμάζεις το έδαφος για τον ίδιο σου τον όλεθρο.

117

Βρισκόμαστε στα πρόθυρα της ελευθερίας μονάχα όταν μπορεί να ειπωθεί πως καθένας από μας έχει γίνει τόσο εξεγερσιακός, τόσο ακράτητος, τόσο ατίθασος που δεν δύναται να κυριαρχηθεί από τίποτε λιγότερο από τον εαυτό του. Όταν καμία σκέτη προβολή ή πραγματοποίηση ενός μέρους του εαυτού μας δεν επαρκεί πλέον ή θα ήταν ποτέ ικανή να κυριαρχήσει επιτυχώς πάνω μας.

118

Μες στη φωτιά της πράξης όλες οι έννοιες και τα ονόματα που τις εκπροσωπούν - θωράκιση, ιδεολογία, ρόλος, χαρακτήρας - λιώνουν,

γίνονται ένα.

Το θέαμα του εαυτού, ο θεαματικός εαυτός - η αυτό-αναπαράσταση - θα θεωρούνται αναγκαία, θα θεωρούνται απαραίτητα διαπροσωπικά εργαλεία και, συνεπώς, θα αναπαράγονται όσο, 1) ο μη-συντονισμός των εγωισμών, η μη-συνήκηση, η κακοφωνία τους, ήτοι η ολότητα των συνθηκών, η γνωστή εν γένει ως «φτώχεια» ή «σπάνη», θα εξακολουθεί να κυριαρχεί και, συνακόλουθα, 2) οι άνθρωποι δεν θα μπορούν να παίρνουν αυτό που θέλουν αρκετά συχνά, όντας ειλικρινείς, απροκάλυπτοι, διάφανοι ανάμεσα τους, ζητώντας απλώς αυτό που θέλουν, και 3) δεν θα μπορούν να αναλάβουν το διακύβευμα της διαφάνειας, το ρίσκο του να ζητήσουν κάτι, είτε φοβούμενοι την οδύνη της άρνησης είτε την έσχατη απελπισία της ανάγκης τους, προτιμώντας έτσι να αποσπάσουν ό,τι μπορούν με πλάγια μέσα, με δόλια τεχνάσματα και εξαπατήσεις, με δολώματα και δολεασμούς - κοντολογίς, με μη-διαφανή μέσα.

Η θεματική παρουσίαση του εαυτού στην καθημερινή ζωή, η προσωπική οργάνωση δολερών και επίπλαστων εμφανίσεων (η «περσόνα») - τελούμενη εν μέρει κατά παρόρμηση και μη-συνειδητά - το μικρό ψέμα - ιδού τα μέσα της δολερής παρακαμπτηρίου που οδηγεί στην πραγμάτωση των επιθυμιών. Στο συνειδητό τους μέρος, θα καταφεύγει κανείς εκεί όσο οι άμεσοι τρόποι, η διαφάνεια, δεν λειτουργούν καλύτερα. Στο ασύνειδο, παρορμητικό τους μέρος, είναι σημάδια καταπίεσης, καταστολής και κυριαρχίας, το ακούσιο ζάρωμα του δαρμένου σκύλου, παγωμένο σε μία στάση.

Η θωράκιση του χαρακτήρα είναι όντως η μορφή της συνενοχής, της συνεργασίας, των ανθρώπων στο θέαμα. Αλλά και η αίσθηση ενοχής γι' αυτό, μη νομίζετε, δεν κάνει άλλο από το να επιδεινώνει και να παροξύνει τούτο το πρόβλημα.

ΧΙ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

119

«Οι παραγωγικές δυνάμεις και οι κοινωνικές σχέσεις - οι δύο διαφορετικές πλευρές της ανάπτυξης του κοινωνικού ατόμου - εμφανίζονται να είναι, και είναι, μονάχα ένα μέσο για το κεφάλαιο, για να το καταστήσουν ικανό να παράγει από τα ίδια τα σπώμενα θεμέλια. Αλλά, στην πραγματικότητα, είναι οι υλικές συνθήκες που θα τσακίσουν ετούτα τα θεμέλια».

(ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ)

120

Εντέλει, ο εγωισμός είναι ο μοναδικός μας φίλος' σε τελευταία ανάλυση, η απληστία είναι το μοναδικό πράγμα που μπορούμε να εμπιστευόμαστε. Κάθε επαναστάτης μπορεί να υπολογίζεται ως τέτοιος και να είναι συνεπώς φερέγγυος, μονάχα εάν το κάνει πρωτίστως για τον εαυτό του - οι τάχατες ανιδιοτελείς, μη-εγωιστές μπορούν ανά πάσα στιγμή να μεταποτίσουν την αφοσίωση τους από τη μία προβολή στην άλλη, από τη μία ιδεολογία στην άλλη. Επιπροσθέτως, μονάχα για τους πιο άπληστους ανθρώπους μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι θα ακολουθήσουν ίσαμε το έσχατο τέλος το επαναστατικό τους πρόταγμα. Οι άλλοι, οι λιγότερο άπληστοι, μπορούν πάντα τόσο να εξαγοραστούν όσο και να παραιτηθούν από μόνοι τους.

121

Η πρακτική αναγκαιότητα της απληστίας και η αλήθεια των αποφάσεών μας σχετικά με τις αποτυχίες που προκαλούνται από τη μη επαρκώς άπληστη απληστία, εκδηλώνονται διαρκώς στην ιστορία του σύγχρονου επαναστατικού κινήματος. Ακριβώς όπως στα 1871, η εσωτερικευμένη ιδεολογία και μια ελεεινή χούφτα φρουρών αρκούσαν να αποτρέψουν τους Κομμουνάρους από την κατάληψη της Εθνικής Τράπεζας της Γαλλίας, σε μια στιγμή που τα χρήματα ήταν απελπιστικά αναγκαία, έτσι και το 1968, οι γάλλοι στασιαστές (μολυσμένοι από μία αναρχοσυνδικαλιστική και ψευτοδικδικητική ιδεολογία) απέτυχαν να κατανοήσουν και να συλλάβουν όλο τον περιβάλλοντα κόσμο ως κοινωνική ιδιοκτησία, ως κοινωνικό πλούτο (και συνεπώς ως δικό τους) και είχαν έτσι την τάση να περιορίσουν την αυτοοργάνωσή τους στους

«δικούς» τους εργασιακούς χώρους. Μολονότι άπληστα και εγωιστικά από την αρχή τους, τα κινήματα αυτά έπεσαν θύματα της μυστικοποίησης, του φετιχισμού της ιδιωτικοποιημένης επικράτειας. Και στις δύο περιπτώσεις, οι επαναστάτες αφέθηκαν στη μερικότητα, έγιναν παθητικοί κάτοχοι αποσπασμάτων, θραυσμάτων μιας επανάστασης (θραυσμάτων που, από την ίδια τους τη φύση, χάθηκαν στην ανυπαρξία). Και στις δύο περιπτώσεις ήταν μια περιορισμένη απληστία, στη θεωρία και στο πνεύμα τους, που οδήγησε στην πρακτική (ακόμα και στρατιωτική) ήττα εκείνων των ανατρεπτικών στιγμών. Το νόημα της μαρξικής ρήσης «Είμαι τίποτα, μα πρέπει τα πάντα να γίνω», εκπύσει την αλήθεια του όταν συνειδητοποιούμε πως μονάχα σαν γινόμαστε τα πάντα παύουμε να είμαστε τίποτα.

122

«Η επανάσταση σταματάει από τη στιγμή που είναι αναγκαίο να θυσιάσεις γι' αυτήν».

(στους τοίχους του Παρισιού, Μάης, 1968)

123

Η κοινωνική επανάσταση συμβαίνει όταν τα κοινωνικά ανθρώπινα όντα, τα κοινωνικά πρόσωπα αφυπνίζονται μέσα στον ζωντανό, υπνώποντα εφιάλτη της ιδιωτικοποιημένης ζωής.

124

Η επανάσταση είναι η κοινωνική στιγμή της κατάρρευσης όλων των μηχανισμών άμυνας, όλων των προβολών, όλων των ιδεολογιών. Τη στιγμή της κοινωνικής επανάστασης, το παρόν, το ιστορικό παρόν, η παροντική παρουσία της ιστορίας, ανοίγει σαν τον ουρανό.

125

Μην φοβάστε τόσο. Εκείνο που απομένει μετά την κατάρρευση όλων των προβολών, είναι ο εαυτός σας, εσείς οι ίδιοι, εκείνο ακριβώς εντός σας που δεν ήταν μηχανισμός άμυνας, που δεν ήταν ιδεολογία, που δεν ήταν προβολή. Μην πανικοβάλλεστε - ήσαστε τόσον καιρό εν απώλεια, θα πάρει ίσως μονάχα ένα λεπτό, μετά τον κατακλυσμό, ώσπου να βρείτε ξανά τον εαυτό σας, εκεί, στο κέντρο πια των πάντων. *Après le déluge, moi!* Μετά τον κατακλυσμό, εσείς!

Και δεν θα ξαναβρεθείτε πια μόνοι, ποτέ.

126

Ο δρόμος για οποιαδήποτε εξέλιξη περνάει πια μέσα από την επανάσταση. Η ατραπός που οδηγεί από την επιβίωση στη ζωή, περνάει μέσα από την κοιλάδα της Σκιάς και του Θανάτου. Αποφασίσαμε να τον διαβούμε το δρόμο, να το τολμήσουμε το εγχείρημα, να πάρουμε το ρίσκο, για μας, για τους εαυτούς μας. Θέλεις να έρθεις μαζί μας, για τον εαυτό σου; Σε θέλουμε. Σε χρειαζόμαστε. Εσύ θα τ' αποφασίσεις. Μονάχα εσύ.

FOR OURSELVES!
Πρωτομαγιά, 1974

Έκθεση των Ιδρυτικών Αρχών του FOR OURSELVES, Συμβουλίου για τη Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση

Αφυπνιστήκαμε για ν' ανακαλύψουμε πως οι ζωές μας έγιναν ανυπόφορες, αβίωτες. Από τις πληκτικές, δίκως νόημα και σημασία δουλειές στον εξευτελισμό τού να στήνεσαι ατέλειωτες ώρες στις ουρές, στις θυρίδες, στα ταμεία, για να παραλάβουμε το ελεεινό μερίδιο επιβίωσης από σχολειά σαν φυλακές στην επαναληπτική, μονότονη, ανόητη «διασκέδαση»- από τους δρόμους της απελπισίας, της ερήμωσης και του εγκλήματος στην πνιγηρή απομόνωση του σπιτιού, οι μέρες μας είναι ένα μάγκανο ρουτίνας όπου γυρνάμε όλο και πιο γρήγορα μόνο και μόνο για να μείνουμε ασάλευτοι, για να μείνουμε καθηλωμένοι στο ίδιο πάντα μέρος.

Σαν την τεράστια πλειοψηφία του κόσμου, δεν ασκούμε εμείς τον έλεγχο πάνω στη χρήση της ζωής μας: είμαστε άνθρωποι που δεν έχουν τίποτε άλλο να πουλήσουν εξόν απ' την ικανότητα τους να εργαστούν. Σμίξαμε, συσπειρωθήκαμε, γιατί δεν ανεχόμαστε πια τον τρόπο που μας αναγκάζουν να ζήσουμε, την ύπαρξη που μας επιβάλλουν, το να μας αποστραγγίζουν, να λυμαίνονται την ενεργητικότητα μας, να μας χρησιμοποιούν κι ύστερα να μας παραπετάνε, μονάχα για να δημιουργήσουν έναν κόσμο που γίνεται όλο και πιο αλλότριος και άσχημος μέρα με τη μέρα.

Το σύστημα του Κεφαλαίου, είτε στη «Δυτική» ιδιωτικο-εταιρική, είτε στην «Ανατολική» κρατικο-γραφειοκρατική μορφή του, υπήρξε κτηνώδες και εκμεταλλευτικό στην άνοδο του- τώρα, στην παρακμή του, δηλητηριάζει τον αέρα και το νερό, παράγει αγαθά και υπηρεσίες διαρκώς χειρότερης ποιότητας, και είναι ολοένα και λιγότερο ικανό να μας προσλάβει ακόμα και για δικό του όφελος. Η λογική του, λογική της συσσώρευσης και του ανταγωνισμού, οδηγεί αδυσώπητα στην κατάρρευση του. Μολονότι ενώνει όλους τους ανθρώπους του κόσμου σε ένα αχανές δίκτυο παραγωγής και κατανάλωσης, μας απομονώνει, μας αποξενώνει, τον έναν από τον άλλο-μολονότι σημειώνει όλο και μεγαλύτερες προόδους στην τεχνολογία και στην παραγωγική ισχύ, μοιάζει ανήμπορο να κάνει μια ορθολογική τους χρήση' μολονότι πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες για την ανθρώπινη αυτο-πραγμάτωση,

βρισκόμαστε στραγγαλισμένοι σε στοιβάδες ενοχής, φόβου και αυτοπεριφρόνησης.

Αλλά είμαστε εμείς οι ίδιοι, οι εαυτοί μας - η δύναμη μας, η ευφυΐα μας, η δημιουργικότητα μας, τα πάθη μας - που αποτελούμε τη μεγαλύτερη των παραγωγικών δυνάμεων. Εμείς είμαστε που παράγουμε και αναπαράγουμε τον κόσμο ως έχει στην εικόνα του Κεφαλαίου- εμείς είμαστε που ενισχύουμε ο ένας στον άλλο την εξάρτηση και τον εθισμό της οικογένειας, του σχολείου και των media, την εξάρτηση και τον εθισμό που μας κρατάνε σκλάβους. Όταν αποφασίσουμε, όλοι, από κοινού, να βάλουμε ένα τέλος στην αθλιότητα μας, να πάρουμε τις ζωές μας στα χέρια μας, τότε θα μπορούμε να αναπλάσουμε και να αναδημιουργήσουμε τον κόσμο σύμφωνα με τη βούληση μας. Οι τεχνολογικές δυνάμεις και το παγκόσμιο παραγωγικό δίκτυο, που αναπτύχθηκαν από το παλαιό σύστημα, μας παρέχουν τα μέσα" η κρίση και η συνεχής κατάρρευση του συστήματος αυτού, μας παρέχουν την ευκαιρία και την ανάγκη για επιτακτική δράση.

Οι κυρίαρχες ιδεολογίες των υπερδυνάμεων, με τις αλληλοεξαρτώμενες δέσμες των ψευδών τους, προσφέρουν μονάχα την ψευδοεπιλογή και το ψευδοδίλημμα «κομμουνισμός» εναντίον «καπιταλισμού». Αλλά στην ιστορία της επανάστασης αυτού του αιώνα (Ρωσία, 1905' Γερμανία, 1917-1920' Ισπανία, 1936-1937' Ουγγαρία, 1956) ανακαλύψαμε τη γενική μορφή μέσω της οποίας μπορούμε να ανακτήσουμε την εξουσία μας στις ζωές μας: τα Εργατικά Συμβούλια. Στις ύψιστες στιγμές τους, τα συμβούλια αυτά ήσαν λαϊκές συνελεύσεις σε εργασιακούς χώρους και κοινότητες, διεξαγόμενες μέσω αυστηρά εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων, οι οποίοι φέρουν σε πέρας αποφάσεις ήδη ειλημμένες από τις συνελεύσεις τους και οι οποίοι ήσαν ανά πάσα στιγμή ανακλητοί. Τα συμβούλια οργάνωσαν την άμυνα τους και έθεσαν εκ νέου σε κίνηση την παραγωγή υπό τη διεύθυνση τους. Στις μέρες μας, μέσω ενός συστήματος συμβουλίων σε τοπικό, επαρχιακό και πλανητικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας σύγχρονες τηλεπικοινωνίες και επεξεργασία δεδομένων, μπορούμε να συντονίσουμε και να οργανώσουμε την παγκόσμια παραγωγή καθώς επίσης και να ανα-διαμορφώσουμε το άμεσο περιβάλλον μας. Κάθε συμβιβασμός με τη γραφειοκρατία ή την ιεραρχία, καθετί έξω από την ολική εξουσία των εργατικών συμβουλίων,

δεν μπορεί παρά να οδηγήσει στην αναπαραγωγή της αθλιότητας και της αλλοτριώσης με μια νέα μορφή, όπως το δείχνει εύκολα μια καλή ματιά στις λεγόμενες «κομμουνιστικές» χώρες. Για τούτο ακριβώς, κανένα πολιτικό κόμμα δεν μπορεί να εκπροσωπεί το επαναστατικό κίνημα μήτε να καταλάβει την εξουσία «για λογαριασμό» του, μιας που κάτι τέτοιο δεν θα ήταν παρά απλώς εναλλαγή κυρίαρχων τάξεων και όχι κατάργηση τους. Το σχέδιο των ελεύθερα συνεργαζόμενων παραγωγών βρίσκεται σε απόλυτη αντίθεση προς το δικτατορικά οργανωμένο κράτος και την παραγωγή των εταιρειών. Μονάχα όλοι μας, μαζί, μπορούμε να αποφασίσουμε τι είναι καλύτερα για μας.

Για τους λόγους αυτούς, απευθυνόμαστε σ' εσάς και στα εκατοντάδες εκατομμύρια των ομοίων σας και ομοίων μας, και σας καλούμε να ενωθείτε μαζί μας για τον επαναστατικό μετασχηματισμό κάθε όψης της ζωής. Θέλουμε να καταργήσουμε το σύστημα της μισθωτής εργασίας, της εμπορευματικής ανταλλακτικής αξίας και του κέρδους, της εξουσίας των εταιρειών και της γραφειοκρατίας. Θέλουμε εμείς να αποφασίσουμε για τη φύση και τις συνθήκες καθετί που κάνουμε, να διευθύνουμε όλη την κοινωνική ζωή συλλογικά και δημοκρατικά. Θέλουμε να τελειώνουμε με το διαχωρισμό πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας, με το διαχωρισμό «ελεύθερου» χρόνου και χρόνου εργασίας, εισάγοντας στο παιχνίδι το σύνολο των ικανοτήτων μας για απολαυσιακή δημιουργική δραστηριότητα. Θέλουμε να είναι όλος ο κόσμος μια συνειδητή αυτο-δημιουργία μας, έτσι ώστε οι μέρες μας να είναι γεμάτες θαυμασμό, δέος, μάθηση, δημιουργικότητα και ηδονή. Τίποτα λιγότερο.

Καταγράφοντας αυτό το μίνιμουμ πρόγραμμα, δεν προσπαθούμε να επιβάλλουμε ένα ιδεώδες πάνω στην πραγματικότητα, ούτε άλλωστε είμαστε οι μόνοι που θέλουμε αυτά που θέλουμε. Οι ιδέες μας βρίσκονται ήδη στα μυαλά όλων, συνειδητά είτε ασυνείδητα, διότι δεν είναι τίποτε άλλο από μian έκφραση του πραγματικού κινήματος που υπάρχει σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Προκειμένου, πάντως, να θριαμβεύσει, το κίνημα αυτό οφείλει να γνωρίζει τον εαυτό του, τους σκοπούς του, και τους εχθρούς του, πιο καλά από κάθε άλλη φορά.

Δεν μιλάμε για το κίνημα αυτό, αλλά για τους εαυτούς μας ως

αναπόσπαστα και δρώντα στοιχεία του. Δεν αναγνωρίζουμε καμιάν Υπόθεση πέρα και πάνω από εμάς. Αλλά οι εαυτοί μας είναι ήδη οντότητες κοινωνικές: ολόκληρη η ανθρώπινη φυλή παράγει τη ζωή καθενός από τα μέλη της, σήμερα περισσότερο από ποτέ. Σκοπός μας είναι απλώς να κάνουμε αυτήν τη διαδικασία συνειδητή για πρώτη φορά, να δώσουμε στην παραγωγή της ανθρώπινης ζωής τη φανταστική ένταση και ποιότητα ενός έργου τέχνης.

Με αυτό το πνεύμα, σας καλούμε να οργανωθείτε, όπως κι εμείς, όπου εργάζεστε και όπου ζείτε, να αρχίσετε να σχεδιάζετε τον τρόπο της από κοινού διεύθυνσης της κοινωνίας, να υπερασπιστείτε τους εαυτούς σας απέναντι στην εντεινόμενη αθλιότητα που επιβάλλεται σε όλους μας. Σας καλούμε να επιτεθείτε δραστικά στα ψεύδη, στις αυταπάτες που γεννάει ο φόβος, που κρατάνε τον καθένα παγωμένο στη θέση του, ενώ ο κόσμος όλος καταρρέει και κονιορτοποιείται γύρω μας. Σας καλούμε να συνασπιστείτε μαζί μας και με άλλους που πράττουν ομοίως. Πάνω απ' όλα, σας καλούμε να πάρετε τους εαυτούς σας και τις επιθυμίες σας σοβαρά, να πραγματώσετε τη δική σας εξουσία προκειμένου να διευθύνετε τις δικές σας ζωές.

Ή τώρα ή ποτέ. Εάν πρόκειται να έχουμε κάποιο μέλλον, θα πρέπει να είναι το δικό ΜΑΣ μέλλον, ΕΜΕΙΣ θα είμαστε αυτό το μέλλον.

FOR OURSELVES
16 Φεβρουαρίου 1974

Όταν ο Στίρνερ συναντάει τον Μαρξ.

Όταν το Εγώ συναντάει το Εμείς.

Αφού διέρρηξαν, με αυστηρό και παραδειγματικό τρόπο, τις σχέσεις τους με το θέαμα του σύγχρονου αριστερισμού (όσο ακόμα κατάφερε να παραμένει εν ζωή), πολυάριθμες ομάδες στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική συγκρότησαν το ρεύμα εκείνο που, μετά τον Μάη του '68, έδρασε και στοχάστηκε εμπνεόμενο, με ολοένα εντεινόμενη μαχητικότητα, από τη ζωντανή κληρονομιά της Καταστασιακής Διεθνούς, και ιδιαίτερας της δεύτερης (1962-1968) και τρίτης (1968-1972) περιόδου της. Στο ρεύμα αυτό ανήκει και η ομάδα FOR OURSELVES, μέλη της οποίας υπήρξαν, ανάμεσα σε άλλους, ο Μπρους Γκάρντνερ και ο Τομ Γουόρντ.

Η ομάδα αυτή, όπως και άλλες που έδρασαν στις Ηνωμένες Πολιτείες (Contradiction, Bureau of Public Secrets, Point Black κ.ά.) μολονότι κατόρθωσαν να αρθρώσουν έναν οξύ κριτικό λόγο ενάντια σε μια πληθώρα ψευδαισθήσεων που ταλάνιζαν το εξεγερσιακό κίνημα της Βορείου Αμερικής (καταγγέλλοντας, μεταξύ άλλων, εγκαίρως τον επαναφομοιωτικό ρόλο στοχαστών και ακτιβιστών όπως ο Μαρκούζε και ο Μπούκτιν) δεν κατάφεραν ποτέ να διεισδύσουν στον κοινωνικό ιστό και να προκαλέσουν τα αναγκαία ρήγματα και τους ευκαίτους τριγμούς. Παρέμειναν ολέθρια προσκολλημένες σε έναν αγοραίο βανεγκεμισμό, βραχυκυκλώνοντας έτσι την ενδεχόμενη δυναμική τους και εγκλωβιζόμενες όλο και πιο βαθειά στον αμερικανικό λαβύρινθο του απερίσκεπτου πρακτικισμού, της άνευ όρων «λαϊκότητας», της φειχιστικής προσήλωσης στην ανυπόμονη αποδοτικότητα. Το αποτέλεσμα ήταν, φυσικά, η εξαιρετικά βραχύβια δράση τους και, τελικά, η αναπόφευκτη διάλυση τους. Εξαιρεση αποτελεί το Bureau of Public Secrets, μοναδικό μέλος του οποίου παραμένει ο Κεν Ναμπ, ένας ημιθεωρητικός που, πέρα από μίαν Ανθολογία Καταστασιακών Κειμένων {Situationist International Anthology, έκδοση Bureau of Public Secrets, PO Box 1044, Berkeley California 94701, U.S.-A.}, στάθηκε ανήμπορος να δημιουργήσει κάτι περισσότερο από ψευδοκαταστασιακά γραπτά που προκαλούν ενίοτε ένα είδος θυμηδίας στους χεφέφρονες αναγνώστες.

Η ομάδα FOR OURSERVES, παρά το σύντομο πέρασμα της από τον κλιματιζόμενο εφιάλτη των Ηνωμένων Πολιτειών, μας κληροδότησε ένα πυκνογραμμένο κείμενο, που θίγει ορισμένα ζητήματα ικανά να προκαλέσουν έντονες, γόνιμες και βιωφελείς συζητήσεις, οι συνέπειες των οποίων μπορούν να οδηγήσουν αρκετά μακριά. Δυο είναι οι αντίρροπες δυνάμεις που κάνουν τις θέσεις αυτού του έγγραφου ντοκουμέντου να πάλλονται από ζωή: από τη μια, οι αναμνήσεις της σκιάς του Μαξ Στίρνερ, οι αναμνήσεις ενός ασύνορου εγωισμού που θέλει να ωθήσει τον άνθρωπο στην ανενδοίαστη αυτο-πραγμάτωσή του, ελευθερώνοντας τον από κάθε ενοχική δέσμευση με την όποια Υπόθεση, το όποιο Ιδεώδες ή Όραμα επιδιώκουν να τον καταστήσουν μη-κριτικό θιασώτη τους. Από την άλλη, το μαρξικό σχέδιο της αρμονικής συλλογικότητας, αυτή η ανώλεθη και πάντα επιδραστική σαγήνη της ιστορικής πραγμάτωσης της Ιδέας σε συλλογικό, κοινωνικό, πανανθρώπινο επίπεδο. Η απόπειρα συναρμογής, εναρμόνισης, τελικά, δύο φαινομενικά εχθρικών και αλληλοσπαρασσόμενων (μέσα στο διεθνές ανατρεπτικό κίνημα) κοσμοαντιλήψεων, μια απόπειρα που, μ' όλες τις ατέλειες τους, κατορθώνουν να προτείνουν πειστικά οι συντάκτες αυτού του κειμένου, είναι κάτι περισσότερο από ευπρόσδεκτη είναι απαραίτητη. Έτσι, ο προτεινόμενος «κομμουνιστικός εγωισμός», όσο κι αν φαντάζει σαν ακραία παραδοξολογία σ' εκείνους που γνωρίζουν απ' τον Μαρξ ό,τι νομίζουν πως έγραφε με τα ψευδώνυμα Λένιν, Στάλιν ή Μάο, δεν ξαφνιάζει στο ελάχιστο τους μνημένους στις απόψεις, οι οποίες εκτίθενται δυναμικά σε έργα όπως το *Traite de Savoir Vivre á l' usage des Jeune Generations*, τα Χειρόγραφα του '44 ή η Γερμανική Ιδεολογία. Ιδίως μετά τις θεωρητικές επεξεργασίες του Αντρέ Μπρετόν και των υπερρεαλιστών φίλων του - καθώς και τις σκανδαλώδεις απόπειρες της πρακτικής χρήσης τους - δεν έπαψαν οι διαρκώς ανήσυχες μειοψηφικές συγκροτήσεις να επαναφέρουν το ζήτημα της συνάντησης των δύο τάσεων: της ριζοσπαστικής υποκειμενικότητας και της συλλογικής δράσης. Ο Ρεμπώ και ο Λωτρεαμόν συναντήθηκαν για πρώτη φορά με τον Χέγκελ και τον Μαρξ. Οι αριστεροί Λετριστές (Ντεμπόρ, Μπερνστάιν, Βολμάν και Τρόκκι) εργάστηκαν, τόσο στη θυελλώδη καθημερινότητα τους όσο και μέσα απ' τις σελίδες του "Potlatch", προς την κατεύθυνση αυτή σε καιρούς μάλιστα που ο ψυχροπολεμικός διπολισμός και η ασφυκτική δικτατορία των Κ.Κ. στους χώρους εναντίωσης προς τον καπιταλισμό

περιβάλλαν με έναν συμπαγή κλοιό σιωπής τέτοιες απόπειρες.

Ωστόσο το ρήγμα κατάφερε να δημιουργηθεί. Αλλόκοτοι αγγελιαφόροι άρχισαν να διασχίζουν το μεταπολεμικό τοπίο και να συναντιούνται φέρνοντας απίστευτα μηνύματα. Η Καταστασιακή Διεθνής, όπως συγκροτήθηκε και έδρασε, μπόρεσε κυρίως να αποτελέσει το αδιαφιλονίκητο κριτήριο κάθε εξεγερσιακού σχηματισμού που ήθελε να σέβεται τον εαυτό του και να αναγνωρίζεται από την εμπροσθοφυλακή του προλεταριάτου ως τέτοιος. Η νέα ποίηση, η νέα αθωότητα, η εισβολή του νοήματος στο κέντρο ενός κόσμου δίχως νόημα, όλα αυτά για τα οποία σθεναρά μιλούσαν οι Καταστασιακοί, δεν διέφυγαν της προσοχής κανενός, καθώς απαιτούσαν σαγηνευτικά τη συνύπαρξη, σε ένα εμπλουτισμένο Σχέδιο Χειραφέτησης του Ανθρώπου, όλων εκείνων των στρατηγικών και ακαριαίων χτυπημάτων που στόχευαν στο Ξεπέρασμα, όλων εκείνων των εκλάμψεων της αισθαντικότητας και της ευφυίας που ήθελαν να οδηγήσουν σε μια ζωή «πλήρη εν τέλει», σε μια ζωή που πραγματώνει την Τέχνη και τη Φιλοσοφία, απαλλαγμένη φανατικά από κάθε ιδεολογική ένδυση, από κάθε ηθικιστική φενάκη. Μέσα στην κίνηση αυτή επιτυγχάνεται, επιτέλους, ένας λυτρωτικός συγκερασμός του πόθου της ατομικής αυτοπραγμάτωσης, της διάπλασης του εαυτού ως έργου τέχνης και της συλλογικής ελευθέρωσης των κοινωνικών δημιουργικών δυνάμεων. Η παθιασμένη οικοδόμηση μιας καινούριας κοινωνίας, αέναα μετασχηματισμένης, και το βαθύ μένος του «εγώ» να εκπύσσει κάθε του ικανότητα και ν' απολαμβάνει κάθε του όψη παύουν να είναι συγκρουόμενες βλέψεις. Ο Ραούλ Βάνεγκέμ είναι ο θεωρητικός που εξέφρασε με συναρπαστικό λυρισμό το σχέδιο αυτό (τόσο στην Πραγματεία, όσο και σε άλλα του κείμενα δημοσιευμένα στην επιθεώρηση "Internationale Situationniste")- αν και ο, τάχατες παγερός, Ντεμπόρ ήταν ο καταστασιακός *par excellence*, εκείνος που βίωσε τη θεωρία και θεωρητικοποίησε τον βίο πιο υποδειγματικά και απόλυτα απ' τον καθένα (βλέπε: *In girum imus node et consumimur igni* και Πανηγυρικός).

Οι συγγραφείς του Δικαιώματος στην Απλησία, κινούμενοι σ' αυτή τη γραμμή, οργανώνουν μια επιτυχή συνάντηση του Στίρνερ με τον Μαρξ, του Εγώ με το Εμείς. Η νέα ανατρεπτική ποίηση οφείλει πολλά σε

τέτοιες αναδρομικές συνομιλίες ανάμεσα σε πνεύματα, που ο καθεστωτικός γραφειοκρατικός κομμουνισμός (και τα ποικίλα απολειψάδια του αριστερισμού) θέλησαν να κρατήσουν απομονωμένα. Αλλά, το ξέρουμε καλά πια, η διεισδυτικότητα του Πνεύματος και η ισχύς των ιδεών μας ξέρουν να παραμερίζουν, περήφανα και παγερά, τα όποια εμπόδια και να επαναφέρουν στο χορό της ζωής εκείνες τις αιχμές της πρακτικής θεωρίας που κρίνονται αναγκαίες για περαιτέρω εφορμήσεις. Σε όλες τις μεγαλουπόλεις του καταρρέοντος κόσμου, πριν απ' όλα γκρεμίζονται τα «αχανή drugstores της ιδεολογίας». Μετά το πολυθρύλητο Δικαίωμα στην Τεμπελιά του Πωλ Λαφάργκ, το Δικαίωμα στην Απλησσία εξέρχεται από τα σκότη του λεγόμενου underground, όπου το είχαν ενταφιάσει οι πληκτικοί ιεροκήρυκες ενός ύπουλου και ανούσιου αλτρουισμού, κι έρχεται να συμβάλει δυναμικά στο μίνιμουμ εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Σχεδίου, ένα πρόγραμμα που ευφυώς έχει οριστεί ως: Διορθώσεις στη συνείδηση μιας τάξης που θα είναι η τελευταία.

ΓΩΡΓΟΣ-ΙΚΑΡΟΣ ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

